

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Rizika sekt a sektářství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
doc.PhDr. Eduard Radvan, CSc.

Vypracoval:
Tomáš Sytař

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Rizika sekt a sektářství“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury, který je v práci uveden.

Brno 19. 04. 2010

.....

Tomáš Sytař

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Eduardu Radvanovi, CSc. za trpělivost a odbornou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat za morální podporu a pomoc, kterou mi moje rodina a přátelé poskytli při zpracování mé bakalářské práce.

Tomáš Sytař

OBSAH

Úvod	5
1. Vymezení základních pojmů	6
1.1 Náboženství, církve, kult	6
1.1.1 Pojem náboženství	7
1.1.2 Definice náboženství	7
1.1.3 Význam náboženství pro člověka a společnost	8
1.1.3 Typologie náboženství	9
1.1.4 Typologie náboženských skupin podle jejich vztahu ke společnosti	10
1.2 Sekty	10
1.2.1 Charakteristické rysy sekt	12
1.2.2 Proč lidé vstupují do sekt?	15
1.2.3 Psychologicko-sociologické předpoklady pro úspěšnost sekt	15
1.2.4 Způsoby, kterými sekty získávají vliv	16
1.2.5 Rizika spjatá s příslušností k sektám	19
1.2.6 Prevence a sociální pedagogika	21
1.3 Subkultury a jejich charakteristika	26
1.3.1 Funkce subkultur ve společnosti	27
1.3.2 Životní styl subkultur	28
2. Subkultura EMO	30
2.1 Charakteristika EMO	30
2.1.1 Prvky určující Emo styl	31
2.1.2 Negativní jevy subkultury Emo	33
2.1.3 Negativní důsledky prezentace násilí a agrese	34
2.2 Rekapitulace teoretické části	36
3. Praktická část	37
3.1 Vyhodnocení výsledků	47
Závěr	50
Resumé	52
Anotace a klíčová slova	53
Seznam použité literatury	54

Úvod

Sekta a sektářství jsou pojmy, o kterých se občas média zmiňují v souvislosti s negativními jevy a událostmi, které vyvolávají mezi širokou veřejností řadu otázek a záporných ohlasů. Veřejnost však často vnímá fenomén sekt díky masovým médiím zkresleně a mnohdy nemá o této problematice širší povědomí. Dozvídá se v konečné podobě fakta, která jsou většinou záměrně upravena tak, aby jenom zvýšila prodejnost a sledovanost bulvárního tisku a komerčních televizí. Výsledkem je přijímání neobjektivních a nekritických cizích názorů bez většího zamyšlení se nad danou tematikou a tzv. „házení do jednoho pytle“. Příkladem může být výrok mého kamaráda, který je příslušníkem Apoštolské církve (církve má platnou registraci od roku 1991 podle zákona č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností). Ten tvrdí, že většina lidí bez vyznání, se kterými se v rámci „evangelizace“ setkává, vnímá Apoštolskou církev podle jeho slov „jako nějakou sektu“.

Jak tedy lze vlastně sektu a sektářství charakterizovat? V čem se sekta odlišuje od „klasických“ náboženských seskupení a organizací? Proč lidé vstupují do sekt? Jak vlastně získávají sekty vliv a na koho se především zaměřují? Jak se bránit vlivům sekt? Je skutečně výskyt sekt, nebezpečných kultů a subkultur natolik rozšířený, že by jím mohla být ohrožena větší část populace? Není potřeba zaměřit se spíše na jiné negativní jevy?

V této práci bych se rád alespoň částečně pokusil objasnit otázky výše uvedené. Při výběru tématu jsem se pro něj rozhodl právě díky neobjektivnosti, se kterou je toto téma vnímáno. Práce nepojednává o výčtu a popisu konkrétních sekt, náboženských a náboženských organizací působících na našem území. Téma chci pojmout spíše z obecného hlediska s tím, jak se k němu vyjadřují odborníci, organizace a instituce, kteří se danou problematikou zabývají. V práci se chci zaměřit také na nenáboženské útvary, které svými znaky připomínají útvary sektářské. Konkrétně je to hodně diskutovaná subkultura „Emo“, se kterou jsou spojovány negativní jevy jako prezentace násilí, sebepoškozování a sebevraždy. Domnívám se, že se jedná opět pouze o neobjektivní a zkreslený pohled. Jedná o subkulturu, která je složená převážně z pubescentních členů a rád bych se dobral skrze studium této komunity k objektivnějšímu a kritičtějšímu názoru. Tedy jestli je možné vnímat tuto subkulturu jako rizikovou a co vlastně „Emo hnutí“, „Emo styl“ nebo „subkultura Emo“, jak bývá Emo označováno, vyjadřuje a jaký má směr.

Při studiu tématu jsem se setkal s mnoha zajímavými publikacemi a organizacemi, které se výše uvedeným jevům věnují. Mnozí z odborníků jsou citováni v pedagogických publikacích a z jejich příspěvků a knih chci při psaní bakalářské práce čerpat. V souvislosti s tématem sekt a sektářství si nelze nevšimnout mnoha styčných ploch, které úzce souvisí s předmětem působnosti oboru sociální pedagogika.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Náboženství, církve, kult

Od počátků existence člověka byla s lidstvem spojena víra v nadpřirozeno a uctívání božstev. Postupem času se společnost dopracovala přes polyteismus, židovský a křesťanský monoteismus a četná jiná náboženství až k ateismu. Ten, i když nám to dnes již nepřijde nijak zvláštní, byl v dřívějších dobách věcí naprosto nezvyklou. Určitou souvislost bychom mohli hledat ve vývoji v oblasti vědy a poznání, kdy člověk zjistil, že má ve svých rukou velký potenciál a v podstatě se stal sám sobě bohem.

Náboženství v původním významu slova znamenalo bohoslužbu či kult. Moderní a velmi široký význam slova vznikl z přesvědčení, že lze najít společný pojem pro různé náboženské soustavy (současní badatelé o tom většinou pochybují). V internetové encyklopedii (Wikipedia)¹ je pojem náboženství označený jako:

1. Obecně praktický i reflektovaný vztah člověka nebo určitého společenství k tomu, co je přesahuje a na čem závisí.
2. Určitý kulturní a společenský systém, v němž se tento vztah projevuje a uskutečňuje.
3. V židovsko-křesťanském prostředí se náboženství často ztotožňuje s (náboženskou) vírou, tj. s očekáváním a nadějí do budoucnosti.

V přeneseném smyslu může náboženství znamenat i jakoukoli jinou absolutní životní orientaci, jíž se člověk cítí vázán.

Všechna náboženství mají společné rituály nebo bohoslužby, určité představy o světě a místě člověka v něm a většina náboženství vyžaduje i určitou morálku.

Většina náboženství chápe víru jako vztah k Bohu nebo božstvům, na nichž člověk závisí a k nimž se obrací s díkem a s prosbou o ochranu. Výkon bohoslužebných obřadů je často svěřen zvláště vybraným nebo pověřeným osobám, kněžím, a některá náboženství se společensky organizují jako církve.

Srovnávacím studiem náboženství se zabývá religionistika, přesnější vypracování určitého náboženského učení zevnitř je úkolem teologie.

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Náboženství>

1.1.1 Pojem náboženství

Moderní evropský pojem náboženství (latinsky *religio*), jak je uvedeno v internetové encyklopedii², nemá ekvivalent v řečtině, v hebrejštině ani v dalších jazycích a při překladech se musí nahrazovat pojmy pro zbožnost, kult, povinnost, zákon nebo učení.

Latinské *religio* také původně znamenalo svědomité dodržování kultu a pravidel, včetně věšteckých znamení. Teprve v císařském období, kdy se v Římské říši setkávaly různé kultury a bylo třeba společné označení, začal se význam slova rozšiřovat. Pro Lucretia znamená tento výraz totéž co pověra.

V tomto významu, jak je dále uvedeno v encyklopedii, jej v novověku převzala většina evropských jazyků (vedle vlastních slov pro zbožnost, kult atd.), protože zejména osvícenská kritika náboženství neviděla mezi náboženstvími podstatné rozdíly.

Teprve důkladnější poznání a studium mimoevropských náboženství ukázalo, že se jedná spíše o eurocentrický omyl. Současná antropologie i etnologie vyžaduje, aby se kulturní a společenské jevy popisovaly z hlediska a v pojmech „domorodců“, kteří v dané společnosti žijí. Také někteří protestantští teologové (Karl Barth) toto označení odmítají, zdůrazňují, v čem se křesťanství od jiných náboženství liší a tvrdí, že je naopak kritikou všech náboženství.

Naproti tomu řada sociologů si všimla společenské funkce náboženství a z tohoto hlediska v nich vidí mnoho společného. Emile Durkheim pokládal náboženství za výraz kolektivní identity skupiny, která si teprve v posvátnu uvědomuje sebe samu. Psychologové objevili obdobnou roli náboženství při integraci lidské osoby, pro vznik vztahů důvěry, jako oporu společné morálky a podobně. Jiní autoři naproti tomu hledají společné prvky nebo vrstvy různých náboženství: pro R.Otta je to „*posvátná bázeň*“, pro M.Foessela „*výraz toho, zač dlužíme bytosti - základu*“ a pro J.Sokola³ „*lidská odpověď na fakt života a existence, který se v náboženství chápe jako dar*“.

1.1.2 Definice náboženství

Není známa přesná definice náboženství, na níž by se širší vědecká komunita shodla. Náboženství v moderním smyslu je totiž velmi abstraktní pojem, k němuž se dospěje až na základě srovnávání. Odborná literatura poskytuje mnoho různých definic. Proto bych chtěl v této kapitole uvést, jak se na definici náboženství dívají význačné vědecké osobnosti. Následující příklady jsou ukázkou různorodosti definic náboženství:

² viz tamtéž

³ Srov. Sokol, J. *Člověk a náboženství*, 1.vyd. Praha: Portál, 2004. str. 74

Gottlieb Fichte⁴: *Náboženství je poznání, objasňuje člověka sobě samému, odpovídá na nejvyšší otázky, které vůbec mohou být vzneseny, a přináší tak člověku dokonalou jednotu se sebou samým a skutečné posvěcení mysli.*

Sigmund Freud⁵: *Náboženství je kolektivní neuróza, respektive funkce individuální psychiky, jež produkuje bohy, kteří mají za úkol těšit a uspokojovat dětinské touhy dospělého.*

Clifford Geertz⁶: *Náboženství je systém symbolů, které v lidech ustavují silné, pronikavé a dlouhotrvající nálady a motivace tím, že formulují pojmy obecného řádu bytí a obdařují tyto pojmy takovým nádechem skutečnosti, že se tyto nálady a motivace zdají jedinečně realistické.*

Karel Marx⁷: *Náboženská bída je výrazem jednak skutečné bídy, jednak protestem proti skutečné bídě. Náboženství je povzdech utlačovaného tvora, cit bezcitného světa, duch bezduchých poměrů. Náboženství je opium lidu.*

Rudolf Otto⁸: *Jádro všech náboženství tvoří posvátno, které je vlastní každému náboženství. Náboženství je pak vztah člověka k posvátnému.*

Odilon Ivan Štampach⁹: *Náboženství je reálný, životní, osobní vztah člověka k transcendentní zkušenosti.*

1.1.3 Význam náboženství pro člověka a společnost

System norem a pravidel obsažený v náboženství poskytuje oporu věřícímu ve všech oblastech jeho života. Ví, jak se v které situaci zachovat a co udělat pro to, aby se mu vedlo lépe. Rituály rozdělují jeho čas a dodávají mu pravidelnost.

Náboženství člověku umožňuje sdílení vlastní víry s ostatními a vyměňování si zkušeností. Usnadňuje řešení problémů, přináší naději v těžkých životních situacích, sdružuje lidi, má morální význam, podmiňuje vznik umění a tudíž obohacuje lidskou kulturu, obohacuje emocionální a estetické cítění člověka.

Náboženství věřícího člověka také částečně zbavuje obav o budoucnost, poskytuje mu naději, dává pocit sounáležitosti a smyslu života.

4 Srov. Heller, J. Mrázek, M. *Nástin religionistiky*. Praha: Kalich, 2004. str. 18

5 Srov. Štampach, O.I. *Náboženství v dialogu*. Praha: Portál, 1998. str. 28

6 Srov. Geertz, C. *Náboženství jako kulturní systém*. Praha: Portál, 2000. str. 107

7 Srov. Anzenbacher, A. *Úvod do filosofie*. Praha: Portál, 2004. str. 269

8 Srov. Otto, R. *Posvátno*. Praha: Vyšehrad, 1998. str. 20-26

9 Srov. Štampach, O.I. *Malý přehled náboženství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. str. 10

Ke svému náboženství se lidé podle Durkheima obrací i v případě nečekané, nepříjemné či nebezpečné situace. Pokud nastane nějaká krize, příslušníci náboženství se kolektivně snaží dovolat pomoci od své „vyšší“ bytosti. Pokud se však shromáždí, domlouvají se a společně se obrací se svou žádostí o radu či pomoc k bytosti, lze za tím vidět ještě i něco jiného. Lidé si už tím, že jsou pohromadě, poskytují oporu.

Každý může něčím přispět, lidé se o současné situaci baví, snaží se jí zdůvodnit či vysvětlit. „*Emoce rozpoutávané krizemi, jež se opakují a zasahují vnější věci, nutí přihlížející lidi, aby se shromáždili a shodli na tom, co je třeba učinit. Ale už jen tím, že se shromáždí, se navzájem utěšují; lék najdou proto, že jej hledají společně.*“¹⁰

Společná víra je pro Durkheima zásadním prvkem náboženství. Individuální víra není náboženstvím, tím se stane až poté, co tuto víru sdílí jedinec s někým dalším. Navzájem vyměňované a porovnávané představy, pocity a očekávání umožňují život náboženským představám. Bez schopnosti sdílet myšlenky či hodnoty by člověk nedokázal vytvořit společnost ani náboženství.

1.1.3 Typologie náboženství

Jan Sokol¹¹ dělí náboženství do tří kategorií: *kmenová* náboženství, *rodová* a *historická*.

Tzv. přírodní nebo lépe *kmenové* náboženství je ve skutečnosti samozřejmý a nepochybný, nerozlišený celek zvyklostí a tradic daného společenství, který tvoří jeho identitu a odlišuje jej od ostatních. Teprve v daleko složitějších společnostech se z tohoto celku vydělují jednotlivé složky kultury: hudba a tanec, vyprávění, umění, divadlo, obyčej, právo, literatura a další. Kmenové náboženství je kolektivní a uzavřené, člověk se do něj rodí, odehrává se při společných slavnostech, nemá žádné výslovné učení a předává se socializací.

Jakousi přechodnou formu představují náboženství *rodové* (kult předků), typické pro zemědělské společnosti, které má společnou strukturu, ale v každém rodě se uctívají jiní společní předkové.

Naproti tomu náboženství *historická* se odvozují od vystoupení určité zakladatelské osobnosti a jejího zjeveného učení a příkladu. Příkladem může být židovství s Abrahámem a Mojžíšem. I když historická náboženství obvykle začínají jako náboženství jisté skupiny, vytvářejí si posvátné texty, později psané a komentované. Díky tomu lze často sledovat i určitý vnitřní vývoj, který vede k monoteismu a k posunu důrazu od vnějšího náboženského jednání (kultu) k učení a mravním požadavkům. Postupně se obracejí k jednotlivému člověku, mohou se tudíž šířit i přes hranice původního etnika a nabývat univerzální povahu.

¹⁰ Durkheim, E. *Elementární formy náboženského života*, Praha: Oikoymenh, 2002. str. 376-377. Émile Durkheim byl významný francouzský sociolog. Je řazen mezi tzv. otce zakladatele moderní sociologie. Založil první katedru sociologie v Evropě (1895), a také jeden z prvních odborných sociologických časopisů (1898).

¹¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD>

1.1.4 Typologie náboženských skupin podle jejich vztahu ke společnosti

Podle Jana Waclawka¹², pastora evangelické církve, který se zabývá duchovním poradenstvím v náboženské oblasti, jsou ideálními typy náboženských skupin (podle jejich vztahu ke společnosti) *církev*, *denominace*, *nové náboženské hnutí* a *kult*.

O typu „**Církev**“ hovoříme tehdy, když náboženská instituce ve vysokém procentu tvoří společnost, udržuje ji a vlastně s ní splývá. Monopol „Církev“ snese na svém území jiný monopol, jen pokud je národnostně nebo kultický jiný, nesnese však mezi sebou nová náboženská hnutí. Ty se buď snaží absorbovat do sebe, anebo je pronásledovat.

Typ „**Denominace**“ představuje náboženskou instituci, kterou společnost akceptuje nebo toleruje. Partnerský vztah denominace se společností bývá upraven zákony. Typ „Denominace“ vzniká za určitých historických podmínek, kterými jsou hlavně tolerance nebo sekularizace. V důsledku sekularizace může docházet k regresivnímu posunu náboženské skupiny z typu „Církev“ na nižší úroveň typu „Denominace“.

Typ „**Nové náboženské hnutí**“ je náboženskou skupinou, pro kterou je typický protest proti společnosti a jejímu náboženskému životu. V pluralitní společnosti se při splnění určitých podmínek může nové náboženské hnutí dostat na vyšší stupeň - denominaci, což nazýváme procesem denominalizace.

Typ „**Kult**“ nemá ambice protestovat proti společnosti, ani pokoušet se ji změnit. Je tvořen nikoli členy, ale klienty, jimž pomocí různých prostředků (věštba, léčitelé, homeopatie a další) předává určité hodnoty jako např. zdraví, rozšířené vědomí, energii a jiné. Společnost je vůči kultu spíše indiferentní; buď jej vlažně absorbuje, nebo vlažně odmítá.

Mimo tyto „ideální typy“ náboženských skupin, které uvádí Waclawek, existují také náboženské skupiny, které jsou od těchto typů rozdílné. Jsou to náboženské skupiny nebo společnosti, které vykazují pouze zdánlivě podobné styčné body. Obecně se nazývají *sekty* a budu se jimi a jejich odlišnostmi podrobněji zabývat v následující kapitole.

1.2 Sekty

Pojem sekta¹³ je jedním ze základních pojmů sociologie náboženství. Tento výraz do sociálních věd zavedl sociolog Max Weber a protiklad mezi „církevní“ a „sektářskou“ orientací náboženské skupiny podrobně zpracoval jeho žák, německý profesor teologie a filosofie Ernst Troeltsch.

¹² Srov. Waclawek, J. *Pojem sekta v kontextu sociologie náboženství*. Cit. dle [<http://www.propastory.cz/Poradenstvi-v-oblasti-sekt/pojem-sekta-v-kontextu-sociologie-naboenstvi.html>]

¹³ Srov. Vojtíšek, Z. *Co se slovem „sekta“?* In: Dingir, 2004/4, str. 113. Cit. dle [<http://www.sekty.cz/www/stranky/studie/1.pdf>]

V časopise *Kriminalistika*, v článku „Sekty“, problematiku sekt a jejich nebezpečí zkoumá Jan Chmelík.¹⁴ Podle něj jsou *sekta* a *sektářství* dva pojmy, které jsou čas od času nesprávně spojovány s církví. Slovo sekta je ve většině případů veřejností významově chápáno jako nebezpečná skupina fanatiků. Pod tímto dojmem si tedy lidé většinou představí totalitní a náboženskou skupinu, která tvrdí, že jen ona je ta „jediná pravá“, s tím, že tato společnost velmi negativně ovlivňuje osobnost nebo zdraví člověka a snaží se mu vštípit některé extrémní zásady nebo rituály.

Chmelík také uvádí, že ne každá sekta však musí být radikální, nebezpečná a dokonce nemusí být ani skupinou náboženskou. Označení sekta se podle něj stalo synonymem pro špatnou a nebezpečnou skupinu, a je tedy mezi širokou veřejností špatnou nálepkou, čehož se dá samozřejmě i velice snadno zneužít k označení skupin, které nejsou sektami v tomto smyslu.

Podle Chmelíka veřejnost existenci sekt příliš nevnímá. Sporadicky se o sektách veřejnost dozvídá ze sdělovacích prostředků, a to v několika málo případech, kdy činnost sekt bylo poškozeno psychické zdraví jednotlivců, nebo v případech, kdy činností sekt byly ohroženy osobní svobody občanů, kteří se však svých svobod v sektě vzdali „dobrovolně“. Pro většinu sekt jsou charakteristické extrémní názory na život, společnost, vztah mezi lidmi, na chápání dobra a zla apod. Hlavní důvod, proč je náboženským sektám věnována pozornost, je potenciální nebezpečí plynoucí z psychické manipulace s jednotlivcem, které může být nebezpečné zejména pro mladého člověka.

Sekty se podle Chmelíka vyznačují rozmanitým sociálně problémovým jednáním, v některých ojedinělých případech mají snahu zasahovat do fungování společnosti. Některé sekty mají sklon k násilným jednáním v podobě hromadných sebevražd nebo i teroristických akcí. V obecné rovině jde zpravidla o organizace, které mohou porušovat práva občanů na svobodné rozhodování i nakládání s hmotnými statky a v některých případech i se životem.

Z kriminologického hlediska je sekta podle Chmelíka vymezena jako náboženské seskupení, které dlouhodobě působí na sebehodnocení jednotlivců takovým způsobem, že tito lidé docházejí k psychické újmě, která bývá charakterizována především ztrátou individuality, sníženým sebevědomím, sníženou schopností žít samostatně bez skupiny a bez jejího vůdce. Mají strach z vnějšího světa mimo skupinu. U mladých lidí dochází k hlubším změnám osobnosti, často i v důsledku ovlivňování jednotlivce skupinou specifickými metodami nátlaku, sugescí, rituály, izolací, půstem a dalšími.

¹⁴ Srov. Chmelík, J. *Sekty*. In: *Kriminalistika*, 2003/2. Cit. dle [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2003/03_02/chmelik.html]. Jan Chmelík je autorem řady odborných publikací, zejména metodik vyšetřování, spoluautorem moderně pojaté kriminalistiky a řady vysokoškolských učebnic, včetně učebnice trestního práva, dále publikací vztahujících se ke korupci, organizovanému zločinu nebo terorismu. Chmelík uvádí, že sekty většinou velmi svérázně interpretují Bibli. Charakteristicky významný je pro ně odklon od ortodoxního křesťanství v otázce hlavních dogmat křesťanské víry. Jde tedy o skupinu lidí, jež zakládá své vyznání na světonázoru izolované skupiny vůdců, který je vždy v protikladu s ústředními dogmaty křesťanství, obsaženými v Bibli.

Některé podobné znaky však podle Chmelíka¹⁵ mohou vykazovat, jak píše v článku o sektách, třeba i zájmové skupiny. Proto jsou mezi sekty některými znalci včleňovány i nenáboženská společenství nebo ne zcela náboženské (pseudonáboženské) skupiny. Do této kategorie patří např. i různé subkultury, které tyto znaky mohou vykazovat. Jednou z nich je subkultura „Emo“, kterou se budu v další části práce podrobněji zabývat.

Steven Hassan¹⁶ označuje sekty za zhoubné kultury, které se liší od běžné společenské či náboženské skupiny tím, že nutí své členy setrvávat ve skupině přemlouváním, nátlakem nebo jinými nepřipustnými způsoby ovlivňování. Ve své knize „Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů“ doslovně říká: „*Stávají se zcela závislí na skupině, ztrácejí schopnost jednat podle vlastního uvážení a často se jich zneužívá pro ekonomické a politické cíle skupiny. Každou instituci, která se kvůli takovým cílům dopouští zjevných podvodů, ať už jsou její viditelné zájmy náboženské nebo světské, definují jako zhoubný kult.*“

1.2.1 Charakteristické rysy sekt

Ronald Enroth¹⁷ v knize „Za novými světy“ shrnul základní rysy sekt tímto způsobem:

- vůdce, který autoritativně vyžaduje naprostou oddanost;
- vyznání a hodnoty jsou v protikladu k vyznání a hodnotám převládající kultury;
- pocit výlučnosti skupiny, jež disponuje „pravdou“ (my jediní jsme praví);
- zákonictví s množstvím pravidel a omezení (forma diktátu co se smí a nesmí);
- důraz na pocity a emoce (nezdůrazňují učení a vzdělání, ale to co člověk cítí);
- pocit pronásledování (sekty se cítí pronásledovány „za pravdu“);
- důraz na sankce (strach ze sankcí a trestů za neposlušnost);
- tajnůstkářství (kontrola, aby informace nepronikly ven);
- odpor proti duchovním církve (sekty se obvykle skládají z laiků).

¹⁵ viz tamtéž

¹⁶ Hassan, S. *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*, Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1994. str. 26. Steve Hassan je americký odborník na sekty, průkopník tzv. výstupového poradenství, on sám byl členem moonistické sekty.

¹⁷ Srov. Enroth, R. *Za novými světy*. 2.vyd. Praha: Návrat domů, 1995. str.14-18. Ronald Enroth je profesorem sociologie na Westmont College v Santa Barbara v Kalifornii, USA: Je autorem mnoha knih o extrémistických sektách a o nebezpečích, jímž je pro mladé lidi vymývání mozků.

Charakteristickým rysem sekt, jak také uvádí Chmelík¹⁸ v časopise Kriminální věda, je *totalitní zřízení* sledované společnosti (např. některá z osob dosáhne úplného vlivu nad společností), dále *hierarchičnost* (má tedy pevně danou strukturu stupňů vedení a nižší stupně většinou nemohou ovlivňovat ty vyšší, pouze jaksi přijímají „rozkazy“). Jeden z důležitých znaků je to, že sekty zneužívají náboženství či přesvědčení k prospěchu organizace.

Podle Chmelíka není ani tak rozhodující definice sekty, jako spíše vymezení základních znaků a praktik sekt při práci s lidmi. Následující znaky nemusejí být podle něj zastoupeny absolutně u všech náboženských sekt. Měly by poskytnout základní orientaci v zaměření těchto extremistických skupin a základní orientaci pro rozlišení sekty a náboženské společnosti:

Absolutizace moci vůdce sekty. Příčinou nápadné absence svobody členů sekty bývá velmi silná autorita. Výroky zakladatele, vůdce, mesiáše a dalších řídicích „osobností“ sekty jsou považovány za závazné a nezpochybnitelné. Vůdci sekty a dalším „vyvoleným“ sekty jsou přisuzovány až božské atributy. Vedoucí jsou nezpochybnitelnými autoritami, které si činí nárok na organizaci a rozhodování o všech činnostech a oblastech života. Nepřipouštějí žádnou alternativu. Totalita se projevuje z počátku nenápadně. Jedna osoba nebo skupina osob pomalu začne zcela uplatňovat svůj vliv.

Cílevědomá regulace informací pro členy sekty. Koncentrace moci v rukou jednotlivce nebo malé skupiny vedoucích „osobností“ je zajištěna řadou pák. Autorita se proti kritice brání např. různými pohrůzkami exkomunikace, vytvářením informačních bariér apod. K tomu je zajištěno, aby literatura, která je předkládána členům sekty, byla šířena pouze z jednoho centra. Výchova a další manipulace s jejich míněním dosáhne toho, že nesledují televizi, neposlouchají rozhlas, jsou odříznuti od informací „zvenku“, čtou pouze „doporučenou literaturu“ apod. Všechna tato omezení členové sekty přijímají zcela dobrovolně.

Respekt k autoritám není přijímán jako omezení vlastní vůle, ale většinou jako úleva. To je logické. Většina lidí, která se utíká k sektám, chce, aby za ně někdo rozhodoval. Rozhodování autority je proto bráno jako odnětí břemene rozhodování a odpovědnosti za své činy. Odpovědnost tedy přebírá na sebe vůdce. Rozhodování člena sekty je tak zúženo pouze na rozhodnutí, zda bude či nebude respektovat vůli vůdce.

Sekty jsou většinou přísně organizovaný systém řízený shora dolů. Emoční vztahy jsou přípustné pouze vertikálně, tj. k vůdci a dalším osobnostem sekty, ne však ke kolegovi. Všechny ostatní emoce jsou povrchní, hlubší citové vztahy jsou záměrně potlačovány.

Poslušnost je zcela dobrovolná, není přímo vynucována. Do této poslušnosti jsou členové sekty postupně vmanipulováni. Tím je zajištěna naprostá ovladatelnost členů, včetně jejich intimního života.

¹⁸ viz tamtéž

Toto ovládání je podle Chmelíka¹⁹ paradoxně důvodem, proč se lidé k sektám připojují. Nemusejí totiž v sektě o ničem rozhodovat a nést za své rozhodnutí odpovědnost. Sekta pomáhá členům k úniku od reality. Zbavuje nutnosti přemýšlet, zbavuje úzkosti ze svobody a odpovědnosti. V sektách se nic nepřikazuje a nezakazuje. V sektách se pouze říká, co je správné a co není správné, a apeluje se na svobodu člověka, na jeho svědomí.

Alternativou neposlušnosti je exkomunikace ze sekty. Tak se poslušnost a oddanost vůdci stává záležitostí cti a nejlepššího svědomí každého člena sekty.

Opuštění sekty je v praxi téměř nemožné. Jen velmi silné osobnosti se dokážou po soustředěné manipulaci vzchopit a ze sekty uniknout, a to i za cenu represivních kroků ze strany ostatních členů sekty k nim i k jejich rodinám. Součástí manipulace je totiž tzv. bombardování láskou. Opuštění sekty po tomto procesu výchovy by znamenalo ztratit snad to nejcennější v oblasti citového života.

Vysoká úroveň excitace (vybuzení, stimulační). Nadšení z práce v sektě se časem může vytratit. Proto je nahrazováno tvrdou disciplínou a morálkou. Disciplína a morálka jsou časem nahrazovány i vmanipulovaným strachem z exkomunikace do světa „nepřátel, zla, bezpráví apod.“. Každé zaváhání o účelnosti setrvávat v sektě je manipulováno jako vážné provinění proti vůdci. Tento strach z viny je stále obnovován a permanentně udržován.

Míra prokazované lásky je postupem času úměrná podávanému pracovnímu výkonu. Výsledky práce člena sekty jsou dávány do přímé souvislosti s jeho duchovní pokročilostí a je za ně plně odpovědný. Za jakýkoli neúspěch, ať již osobní, nebo kolektivní, ve kterém je člověk zařazen, se cítí každý osobně odpovědný a vinen. Žije tak neustále ve vědomí drtivé nedostatečnosti výkonu i prokazované oddanosti sektě.

Pocit viny je hnacím motorem, který způsobuje neuvěřitelné výkony členů sekt. Neúspěch se neřeší. Léčí se intenzivnější četbou posvátných textů, poslechem motivačních kazet, modlitbami, větším objemem práce pro sektu apod.

Sekty cílevědomě budují ve svých členech představu nebezpečného nepřítele. Může jím být kdokoliv a cokoliv, co sektu neustále pronásleduje a z čeho je potřebné mít strach. V sektě je kreslen černobílý obraz, v němž vše dobré je v sektě, vše špatné se nachází mimo sektu.

Pocit výlučnosti a nadřazenosti sekty. S černobílým obrazem je vmanipulována do členů sekty její výlučnost v řešení problémů. Sekta je tak nadřazena všemu. Jedině sekta dokáže rozeznat dobro od zla, sekta jako jediná dokáže rozhodovat o všem.

Není legitimního důvodu opustit sektu. Každému členovi sekty je vmanipulováno do mysli přesvědčení, že kdyby odešel, postihl by ho strašný trest.

¹⁹ viz tamtéž

1.2.2 Proč lidé vstupují do sekt?

Centrum pro prevenci v oblasti náboženských sekt (CPONS)²⁰ na svých internetových stránkách v odkazu „Úvod do problematiky“ vysvětluje, že se tak děje proto, že sekta dokáže nabídnout i poskytnout zdánlivou obranu proti okolnímu světu, který každý z nás alespoň čas od času pociťuje jako zraňující a nepřátelský. Většina sekt apeluje na pozitivní věci: rodina, zdravý životní styl, pomoc druhým, harmonické vztahy. Lidem se líbí životní styl těchto lidí, chtějí žít také kvalitní život, chtějí mít harmonickou rodinu a vztahy. Sekty rády podávají „jediný pravý zaručený návod“ jak toho dosáhnout. Sekty těmto osobám nabízí možnost určité seberealizace, uspokojení touhy po moci a ovládnutí druhých (pro zneužité v jiných sociálních a společenských skupinách). Vyslovují zřetelné formulace „pravdy“ a „jistoty“ v „nejistém“ světě. Nabízejí možnost být odlišný, výjimečný až po určitý pocit nadřazenosti. Slibují zvýšení lidského potenciálu, jeho možností, schopností. uspokojení náboženskosti člověka, která je dnes vystupňována duchovní vyprahlostí přetechnizovaného světa.

1.2.3 Psychologicko-sociologické předpoklady pro úspěšnost sekt

Ne každý člověk je náchylný k vlivům sekt. Teolog Aleš Opatrný²¹ uvádí, že sektami jsou nejvýrazněji ohroženy tyto skupiny nebo typy jednotlivců:

- lidé z typicky špatného rodinného prostředí (rozvrácená rodina, střídající se druhy nebo družky jednoho z rodičů, rodiny alkoholiků nebo rodiny nefunkční atd.),
- jednotlivci z rodin nábožensky chladných a povrchních, toužící v dospívání či rané dospělosti po opravdovém a ne pouze zvykovém náboženském životě,
- odrůstající děti velmi autoritativních otců, kteří na prahu dospělosti hledají opět silnou autoritu, kterou najdou ve vůdci sekty,
- děti z rodin citově extrémně chladných,
- jednotlivci toužící po maximalistických formách náboženství (náročnost, nesmiřitelná opravdovost, elitní výběr členů apod.), které běžné církve neuspokojí .

²⁰ Srov. <http://cpons.webpark.cz/uvod.htm#Lakave>. Zpracováno dle materiálů společnosti CPONS, která pracuje při YMCA Olomouc. Jejím hlavním cílem je studium problematiky sekt a předávání informací veřejnosti. Jako svůj prvořadý úkol uvádí společnost prevenci v oblasti sekt. Ve srovnání s Opatrným jsou podle CPONS nejvíce ohroženou skupinou mladí lidé ve věku 18 - 25 let, tedy většinou SŠ a VŠ. Jsou to většinou intenzivně hledající lidé (smysl života, sociální zařazení), jsou vyhledáváni a osloveni právě pro jejich otevřenost a potřebu odpovědět si na tyto své bolestivé otázky; již mají určitý přístup a možnost relativně svobodně manipulovat s finančními prostředky; v určitém smyslu slova je inteligenční vybavenost člověka přitěžující okolností, některé sekty se zaměřují na vzdělanější část populace (jak z ekonomických tak mocenských důvodů); snaha o osamostatnění se, vymanění se z vlivu rodičů, následkem je uvolnění vazeb; často odchod z trvalého bydliště za studiem (koleje, internáty), ztráta vazeb se spolužáky, kamarády, hledání nových vazeb v novém místě.

²¹ Opatrný, A. *Sekty a destruktivní kultury u nás*. In: Teologické texty, 2002/1. Cit. dle [<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2002-1/Sekty-a-destruktivni-kultury-u-nas.html>]

1.2.4 Způsoby, kterými sekty získávají vliv

Zde bych chtěl uvést, jakým způsobem sekty podle CPONS²² získávají vliv na člověka a na které jeho potřeby se především zaměřují. Jedná se především o *zneužití přirozených potřeb člověka, zneužití momentální situace člověka, zneužití náboženskosti člověka a zneužití sugestibility člověka.*

A. Zneužití přirozených potřeb člověka

Následující tabulka zahrnuje stručný přehled nejdůležitějších potřeb člověka a možností sekt, které nabízí k jejich alespoň zdánlivému naplnění.

	Potřeba	Nabídka
1	někam patřit (společenství, parta)	přátelství, dokonalé vztahy
2	být přijímán jako osobnost	lichocení, obdiv (love bombing)
3	ulehčit v odpovědnosti za své rozhodování	jasné vedení, šablony - stačí plnit
4	altruismus (pomoci druhým)	službu, podíl na záchraně světa
5	založit kvalitní rodinu	zaručené recepty na dokonalou rodinu
6	poznávat, vědět víc, vzdělávat se	studium, kurzy, meditace, vyšší vědomí
7	zdravého života (životospráva, ekologie, drogy)	zásady života v souladu s přírodou
8	touha po moci	možnost růstu v hierarchii sekty
9	ovlivnit osud ve svůj vlastní prospěch	metody, techniky, principy jeho ovládní
10	orientace v nepoznaném (magickém, mystickém, záhady)	možnost prožít, porozumět a ovládat je
11	zasloužit si své spasení	úkoly, úkony (plněním - zdánlivá jistota)
12	nalézt smysl života (mít pro co žít)	konkrétní a konečné naplnění této potřeby
13	zbavit se stereotypu, nespokojenost s konzumem	zvláštní, alternativní životní styl

²² Srov. <http://cpons.webpark.cz/priciny.htm>

B. Zneužití momentální situace člověka

1. zneužití akutních situací - osobní, rodinné či společenské tragédie, nemoci, živelné pohromy, smrt blízkého člověka, rozvod, změny zaměstnání, bydliště, školy - koleje (odloučení ze známého prostředí, kde zanikají staré vazby a člověk potřebuje navázat nové, rodiče a jeho blízcí nemohou pozorovat změny v jeho chování).

2. zneužití chronických situací - komplexů, osamocení, dlouhodobé nemoci, únavy a vyčerpání, stresu, znechucení z jiných oblastí života (nevydařené manželství, zaměstnání, tradiční církve...), disfunkční rodina - touha po péči (společenství sekty jako náhradní rodina), jako alternativa k životu beze smyslu či nespokojenosti s konzumní společností dnešní doby.

C. Zneužití náboženskosti člověka

Náboženskosti, tohoto přirozeného sklonu člověka umějí sekty velice dobře využít, navázat na něj a předložit svůj model, který vede k psychické závislosti na této skupině a neschopnosti další reflexe plnosti života a dalšího hledání pravdy. Socialistická éra naší země navíc způsobila vyprahlost a dezinformovanost v duchovních hodnotách lidí, sekty parazitují na přirozené náboženskosti člověka.

D. Zneužití sugestibility člověka

Sugestibilita, jak uvádí CPONS, je přirozená vlastnost lidské psychiky reagovat na vnější podněty a přejímat je bez nutnosti kritického hodnocení (její intenzita je individuální a je relativně snadno ovlivnitelná vnějšími faktory). Jestliže se podíváme, jaké jsou možnosti ovlivňování jedince a skupiny skrze sugesci, nelze si nevzpomenout na černá místa v nedávné a současné historii lidstva.²³

1. Možnosti ovlivňování jedince

Obsah lidského vědomí může být zkreslen z různých důvodů. Naše úsudky a názory modifikují především emoce. Ke zkreslení skutečnosti (úsudku, názoru, obsahu věci) může dojít díky naší osobní angažovanosti v určité věci, předsudkům vůči něčemu či někomu, hysterii, momentální náladě či zdravotnímu stavu, okolnostem, vyvolanou atmosférou, apod. Sugestivita patří mezi normální lidské vlastnosti, i když je u každého různě silná.

Sugestibility člověka se však dá také zneužít právě k psychické manipulaci. Záměrnou sugescí lze docílit, aby objekt tohoto působení přejal některé duševní děje, zvláště emoce a názory (které jsou hlavním motivačním nástrojem k našemu jednání a směřování naší vůle), a to přímo bez vlastní kritiky nebo jiného duševního zpracování.

²³ Zde je možné uvést jako příklad nacistickou propagandu. Podle některých badatelů mají Hitlerova gesta a jeho způsob řeči původ v tajných naukách o manipulaci s energií davu a o masové hypnóze. Toto uvádí Bohumil Vurm ve své knize „Tajné dějiny Evropy 3“

Na internetových stránkách CPONS²⁴ se dále uvádí, že k vlastnímu názoru docházíme pomocí důkazů a vlastních vjemů, přesvědčujeme se logickou úvahou (často též pod vlivem emocí), kdežto sugesci přejímáme cizí názory bez vlastní intelektové činnosti, tedy pouze slepou vírou. Techniky manipulátorů mohou mít až hypnotický vliv.

Intenzita sugesce je ovlivněna mnoha faktory. Vliv přenosu je intenzivnější, je-li podán pěknými duchaplnými frázemi, nenutícími k přemýšlení, vtipnými přirovnáními, důvěryhodnou osobou, ze které číší silné vlastní přesvědčení o věci, kterou předkládá a navíc ji dokáže podepřít emočně strhujícím řečnickým přednesem. Jsme-li totiž o věci přesvědčeni emočně, jsme náchylní přejmout za správná i fakta, která jsou pod touto emocí vyslovena. Velmi důležité (podporující) je i vlastní přesvědčení a očekávání. Sugesci napomůže, pokud člověk sám očekává určitý účinek nebo vliv.

Sugestivita se zesílí při celkovém zeslabení organismu (při únavě, nemoci, po alkoholovém opojení apod.). Podobný vliv má i časté opakování slov (manter, písni, tónů...). Dále také informace podávané stále jen v jednom určitém názorovém směru, s omezením nebo vyloučením možnosti konfrontace s jinými pohledy, neboť vlastní rozumová úvaha a kritické myšlení jsou hlavními zbraněmi proti nežádoucí sugesci. Všechna tato emoční hnutí omezují kritiku, podporují víru, očekávání, naději a určité přesvědčení a tím zesilují sugestivní přesvědčivost.

2. Možnosti ovlivňování skupiny

Pokud je společnou myšlenkou či zájmem spojeno více lidí, zesiluje se u těchto lidí jejich sugestibilita a to především ve smyslu oné společné myšlenky, která je jim předkládána. Mezi účastníky takovéto skupiny nastává změna v myšlení, nastupuje myšlení davu, řídící se zákony davové psychologie. V ten moment se začínají uplatňovat spíše primitivní společné sklony a instinkty, a naopak se tlumí individuální vlastnosti získané výchovou a vzděláním. Vystupuje více primitivní emotivita bez vlivu intelektových složek, kdežto sebeovládání, smysl pro odpovědnost, altruistické sklony, přijaté zásady, společenské způsoby i zkušenosti z vědeckých poznatků ztrácejí svůj vliv na myšlení a jednání. Společné skupinové smýšlení nabývá převahy nad individuálním, slábnou individuální vlastnosti jednotlivé osobnosti a její charakteristické rysy. Dochází k jednání spíše zkratkovitému a impulzivnímu než k jednání po zralé úvaze. Projevy davové sugesce jsou spíše jednoduché než složité a promyšlené. Úvaha i jednání jednotlivce je usměrněno podle společné myšlenky, zvláště pokud je silně emočně nabitá. Sebemenší podnět vnesený do takového kolektivu se může velice rychle rozšířit sugestivní cestou na všechny účastníky, nabude nad nimi značného vlivu, spojí všechny v organický celek a způsobí, že budou společně myslet a jednat. Tento přenos je možný také proto, že **davovému hnutí podléhají i ti, kteří by jednotlivě měli dostatek síly a rozumu ovládnout se a zhodnotit.**

²⁴ viz tamtéž

Davové sugesci se podle CPONS vede lépe v těžkých dobách, za války, hladu, katastrof nebo vůbec v dobách nejistoty jako za revoluce nebo politické či náboženské nestability i pronásledování. To stmelí skupinu ještě k větší jednotě i výkonu. V jazyku řečníka nebude tak důležitý obsah jako forma projevu. Právě forma projevu uchvátí spíše svou sugestivní silou, než logicky přesné důkazy (opět nelze nevzpomenout na Hitlera). Ty totiž svádějí k přemýšlení a ke kritice, což zeslabuje až zcela maří sugestivní vliv, kdežto neurčité fráze nám ponechávají možnost doplnit si jej podle vsugerované nálady. Sugescie ve skupině většinou zesiluje účinek prvků popsaných v části o sugesci jednotlivce.

1.2.5 Rizika spjatá s příslušností k sektám

V souvislosti se sektami se často hovoří o jejich nebezpečnosti. Religionista Zdeněk Vojtíšek²⁵ v článku „Sekty a jejich nebezpečí“ uvádí, že nejčastěji se hovoří o *závislosti členů* sekty, která je srovnávána s drogovou závislostí, dokonce závislost na vůdci sekty a na sektě je označována za závažnější. Tato závislost může podle něj doznat obrovských rozměrů a může způsobit i újmu na zdraví či ztrátu života. Je ale třeba říci, že sektě členové nepodléhají vždy bez rozmyslu, ale v některých případech se jim daří zachovat kritické myšlení.

Za další nebezpečí vlivu sekt Vojtíšek označuje *sociální a společenskou izolovanost*. Okolí člověka, který je členem sekty, velmi často nelibě nese odcizení, rozvolnění vztahů a komunikační „zed“, která mezi ním a jeho nejbližšími vyrostla. Běžný je chlad v rodině a ztráta přátel. Členství v sektě často znamená také opuštění školy či zaměstnání a rezignaci na další odborný růst. Vezmeme-li v úvahu také to, že po opuštění sekty má „odpadlík“ zpravidla velmi nízké sebevědomí, trpí nejistotou při osobních kontaktech a potížemi při navazování vztahů, je jasné, že ho sekta do značné míry poznamenala i na dobu, kdy by ji už případně opustil. Není pak divu, že odchod ze sekty je považován za jeden z nejvíce traumatizujících zážitků, a že se někdy neobejde bez psychiatrické pomoci.

Zvláště velké nebezpečí podle něj lze spatřovat ve vlivu sekty na děti, které mohou být více než v jiných rodinách vystaveny důsledkům nábožensky motivovaného experimentování rodičů, např. tak, jako je tomu v sektě „Rodina“ hlásající „sexuální revoluci“. Ta se netýká jen dospělých, ale i dětí. Vojtíšek tvrdí, že nebezpečnost sekty nezáleží pouze na jejím učení či na způsobu života jejích členů. Největší nebezpečí skýtají skupiny, které se vyznačují velkou závislostí na vůdci a velkou izolovaností členů, tedy těmi oblastmi, které jsou nejvíce diskutabilní a nejméně změřitelné a popsitelné. Závislost a izolace se totiž postupně mohou stát natolik extrémními, že umožní v krajních případech i hromadné vraždy či sebevraždy.

²⁵ Srov. Vojtíšek, Z.: *Netradiční náboženství u nás*. In: Dingir, 1998. Cit. dle [http://www.sekty.cz/texty/netradicni_nabozenstvi]. Zdeněk Vojtíšek je religionista zabývající se především studiem kultů, sekt a nových náboženských hnutí. Je odborným asistentem na Katedře psychosociálních věd a etiky Husitské teologické fakulty UK, zakládajícím členem a mluvčím Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů, a také šéfredaktorem religionistického čtvrtletníku Dingir.

Nebezpečnost psychického násilí, jež sekty praktikují, je pro veřejnost více či méně skryta. Rovněž osoba, která je objektem psychického násilí, ji jako násilí zpravidla nevnímá. Psychické násilí je uplatňováno zejména v těchto sférách působení sekt, které uvádí Chmelík²⁶ v článku „Sekty“:

- ***cíleně a programově ochromují schopnost jedince samostatně jednat a ničí jeho individualitu.*** Záměrné působení sekty na jedince vede k jeho absolutní závislosti na sektě a jejím vůdci. Ztrácí se tak postupně jeho kritičnost, dochází ke ztrátě volných vlastností, takový člověk je snadno manipulovatelný a nejsou ojedinělé případy, kdy je pak zneužíván k páchání trestné činnosti;
- ***je narušen vztah jedince s vnějším světem.*** Sekty vytvářejí uzavřené komunity, které nedovolují volný pohyb členů, zastrašováním a psychickým nátlakem je nutí pohybovat se jen v komunitě sekty. Dochází tak k degradaci osobnosti, která sebe i svůj majetek „dobrovolně“ odevzdá do služeb sekty a jejího vůdce;
- ***totalitní řízení sekty vede k nepředvídatelnosti jednání sekty.*** Členové sekty jsou po soustavné psychické manipulaci ochotni udělat pro svého vůdce cokoli, včetně protiprávních jednání;
- ***je zneužíván fyzický a psychický potenciál zejména mladých lidí.*** Mladí lidé jsou obvykle zdraví, vzdělaní, aktivní a cílevědomí. Tyto vlastnosti však zapojením se do života sekty „odevzdají“ výhradně vůdci sekty, který tohoto potenciálu využívá pod pláštíkem zájmu sekty výhradně pro sebe;
- ***je deformován vývoj dětí.*** Rodiče, kteří jsou členy sekty, vytrhávají děti s běžného rytmu života, dětského prostředí a modelují dítě podle potřeb sekty. Děti jsou také často obětí sexuálního zneužívání opět v zájmu sekty. Péče o ně je často zanedbávána po stránce mravní, vzdělanostní i hygienické;
- ***u některých sekt dochází k vyzbrojování členů.*** Pod vlivem psychického působení se tak vytváří „boží armáda“ ovládaná zpravidla fanatickým vůdcem. Činnost takto vyzbrojených sekt je nevyzpytatelná a kdykoliv může přerůst v násilný čin;
- ***jedinec je omezován ve svém projevu.*** Většina sekt skrývá svou podstatu před veřejností. Zakazují svým členům hovořit cokoli o identitě a činnosti sekty na veřejnosti. Sekty obvykle navenek působí velmi pozitivně. Málokdo z občanů při rozhovoru s členem sekty tuší, že je manipulován, ovládán, a tak pomalu připoutáván k sektě;
- ***jsou využívány nejmodernější psychologické techniky*** pro ovlivňování člověka, které vedou k oslabení jeho vůle a kontroly myšlení, cítění a jednání.

²⁶ Srov. Chmelík, J. *Sekty*. In: Kriminálnístika, 2003/02. Cit. dle [http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/časopisy/kriminálnístika/2003/03_02/chmelik.html]

1.2.6 Prevence a sociální pedagogika

Prevence zůstává samozřejmě nejdůležitějším prvkem v řešení problematiky sekt. Steven Hassan užívá výstižného pojmu, říká, že je třeba „imunizovat“ občany před jejich zhoubným vlivem. Je však důležité zdůraznit, že každý člen sekty je přesvědčen, že do ní vstoupil zcela svobodně, ze své vůle, vlastním rozhodnutím, na základě zvážení všech faktů, které racionálně vyhodnotil, naprosto dobrovolně a při plném vědomí. Jakákoliv argumentace o psychické manipulaci a ovládnutí členů vedením sekty je proto zcela lichá. Prevence je tedy prvořadá. Co pro ni mohou udělat nejrůznější složky společnosti? Centrum pro prevenci v oblasti náboženských sekt²⁷ v rámci problematiky uvádí tyto nejdůležitější složky, které mohou při prevenci pomoci: *stát, instituce a odborníci, média, rodina a přátelé, jednotlivci*

A. Stát - legislativa

Na webových stránkách CPONS je uvedeno, že z hlediska prevence ze strany státu je potřeba:

- odpovědně udělovat registrace náboženským skupinám, pečlivě zvažovat i podmínky a kritéria registrace, dále sledovat praktické dopady současné legislativy pro případné novelizace;
- zdůrazňovat veřejnosti, že státní registrace není v žádném případě garancí kvality „nezávadnosti“ registrovaných společností (jde o pouhou „úřední“ registraci, nikoliv schvalování);
- podporovat instituce, které mohou kvalitně a důkladně informovat občany o problematice sekt, informace by měly být v každém případě kdykoliv dostupné;
- podporovat zdravé využití volného času zvláště mládeže, svou politikou přispívat především k sociálnímu klidu občanů, dlouhodobé vytváření základních životních jistot občanů (podpora rodiny, zaměstnanost, apod.).

Stát může sehrát v prevenci velmi důležitou roli, je nutno ale poznamenat, že v současné době ji nedokáže plně využít. Novelizace příslušných zákonů je však v jednání a lze očekávat relativně radikální změny. Vzhledem k aktuální politické situaci ale nelze počítat s jejich brzkým schválením.

B. Instituce, odborníci

CPONS jmenuje organizace (instituce, odborníci), které by se měly této problematice věnovat nebo se v ní alespoň orientovat, aby byly schopny spolupracovat se specializovanými pracovišti, které mohou poskytnout další péči. Jsou to tedy především:

²⁷ Srov. <http://cpons.webpark.cz/prevence.htm>

- pedagogicko-psychologické poradny, zaměřující se hlavně na práci s mládeží;
- linky důvěry, zabezpečující akutní kritické situace, které i v této oblasti mohou nastat;
- poradny pro rodinu, věnují se situacím a problémům, které mohou nastat v rodině;
- krizová centra, mohou svou činnost zaměřit např. na různé cílové skupiny;
- charitativní organizace, které poskytují především konkrétní pomoc lidem;
- zdravotnická zařízení, zjištěním a oznámením případné jak fyzické tak psychické újmy v souvislosti s touto problematikou;
- školy (např. právě ve spolupráci s PPP či speciálními institucemi);
- církve, nabídkou zdravé religiozity;
- specializované instituce na problematiku sekt.

Právě úloha institucí není u nás podle CPONS²⁸ (alespoň prozatím) v oblasti prevence řádně doceněna. Zejména ony by měly být základním prvkem prevence v této oblasti. Měly by tuto problematiku studovat, koordinovat činnost odborníků, nabízet služby veřejnosti, spolupracovat s bývalými členy, atd. V zahraničí již podobné instituce existují. V ČR existuje „*Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů*“, která nabízí širokou paletu kvalitních služeb (mj. přednášky, brožury, poradenská činnost).

Hlavním úkolem všech odborníků (psychologů, sociologů, lékařů, psychiatrů, právníků, teologů, kriminalistů, pedagogů, politologů, sociálních pracovníků, atd.) by mělo být vedle studia jejich oboru také aplikace studia na tuto oblast a předávání výsledných informací široké veřejnosti.

C. Média

Největším zprostředkovatelem informací podle CPONS a vlastně tím kdo utváří obecné povědomí o sektách jsou bezesporu média. Přestože mají největší vliv, nelze říci, že jejich činnost je vždy pro prevenci v této oblasti přínosem. Stojí sice na prvním místě těch, kdo o sektách informují, ale ne už těch, kdo jsou o sektách objektivně informováni. Některé reportáže nebo příspěvky v tisku mohou svou neobjektivitou či senzacechtivostí zcela zkreslit obraz diváků a čtenářů o mechanismech, které v sektách fungují, a tím vytvořit přesný opak toho, co by bylo potřebné.

Nutno však vyzdvihnout i kvalitní TV pořady či články, publikované v seriózních tiskovinách. Média by měla o sektách informovat věcně, objektivně, průběžně a opakovaně. Právě média mohou ve spolupráci s odborníky splnit úlohu hlavního podílníka na poli prevence, a to zejména primární.

²⁸ viz tamtéž

D. Rodina a přátelé

Ze všeho nejvíce je však člověk ovlivňován lidmi, kteří jsou mu nejbližší, tedy rodinou a blízkými přáteli. Dobré mezilidské vztahy na této úrovni jsou tou nejlepší prevencí proti všem nežádoucím jevům. Mají velký vliv v prevenci primární i sekundární, a přímo klíčový význam v prevenci terciální. Hlavními zásadami prevence ze strany rodiny a přátel podle CPONS jsou:

- získání důvěry člověka a umění naslouchání;
- dokázat s ním otevřeně hovořit o problémech a jeho potřebách;
- předcházení nudě vytvářením vhodných aktivit;
- být člověku vzorem pozitivním přístupem k životu (myšlením, chováním, apod.);
- chránit člověka před nevhodnou společností, ale nesvazovat ho;
- chránit a posilovat jeho sebevědomí;
- nezanedbávat někoho na úkor druhého;
- podpora zdravého kritického myšlení.

Čím více rodina neplní svoji funkci, tím je větší riziko vstupu některého jejího člena (nejen dítěte) do sekty. Mnoho lidí, kteří se během života stali členy sekt, pochází z dysfunkčních rodin. Také tam, kde rodina nebo přátelé chybí nebo je s nimi přerušena kontakt, je větší pravděpodobnost vstupu do sekty. Pokud některý člen rodiny či přítel přijde do kontaktu se sektou, je role příbuzných a přátel ještě důležitější právě pro možnost jeho návratu. Co je však zanedbáno předem, jen těžce se později napravuje.

E. Úloha jednotlivce

V konečném důsledku má v prevenci podle CPONS nejdůležitější místo člověk sám. Většina lidí je zodpovědných sama za sebe a je schopna odolat vlivu sekt. Co tedy lze považovat za významné prvky prevence u jednotlivce:

1. Uvědomit si, že při vstupu do sekt nerozhoduje vzdělání nebo intelekt, ale především psychosociální situace člověka.
2. Žít tak, aby on sám, ani nikdo z jeho blízkých nabídku sekt nepotřeboval, žít bohatý, smysluplný život, udržovat dobré vztahy s partnerem, rodinou, přáteli. Mít důvěru a porozumění k nejbližším, chovat se k ostatním ohleduplně, mít za kým jít, promluvit si o svých starostech, otázkách a pomoci je řešit i druhým, mít základní informace o rizikových jevech současnosti (ekologie, drogy, AIDS,...). Uznávat nějaké duchovní hodnoty, žebříček hodnot, zásady a pokud je člověk věřící, žít svoji víru opravdově.

3. Snažit se být informován a vědět, co jsou sekty a destruktivní kultury, umět je rozpoznat, znát metody jejich náboru a vyhýbat se jim (nezapomínat na možnost oslovení někým blízkým, nejen letáčky, přednášky, oslovení na ulici či návštěva u dveří).

4. Pokud už je člověk v jistém kontaktu s nějakou náboženskou sektou, je potřeba si uvědomit, že nikdo není proti psychologickým technikám imunní, uvědomit si vlastní zranitelnost (pomůže udržet obranné mechanismy a kritické myšlení), uvědomit si, že se člověk dostává do kontaktu se školenými a zkušenými lidmi ve verbální i neverbální komunikaci. Úlohou jednotlivce je myšleno především prožívání svobody člověka, plného lidství. To však s sebou přináší neoddelitelně vědomí vlastní odpovědnosti, za svá rozhodnutí v životě, za své názory, postoje, činy, reakce.

Jak může obor sociální pedagogika pomoci v dané problematice

Zakladatel sociologie August Comte zdůrazňoval úlohu výchovy s cílem podřídit zájmy individuální zájmům společenským. Výchova měla přispívat ke stabilizaci společnosti a chránit ji před rozpadem. Výchovu pokládal za důležitý prostředek socializace.

Socializaci chápeme jako proces postupného začleňování člověka do společnosti, jako proces kultivace člověka a jeho postupné zapojování do sociálních vazeb a sociálních rolí. Člověk si prostřednictvím socializace osvojuje základní kulturní návyky a hodnoty. Socializace je proces, který probíhá celý život a uskutečňuje se především sociálním učením:

- sociální učení kladným nebo záporným upevňováním;
- napodobování a identifikace;
- sociální informování;
- interiorizace a exteriorizace;
- působení příkladů, vzorů a ideálů.

Na procesu socializace se podílejí činitelé jako rodina, škola, organizace mládeže, přátelé, organizace a instituce a masmédiá. Samotné prostředí, které člověka ovlivňuje, může na něj působit negativně i pozitivně. Každý člověk se s prostředím a podmínkami, které jej obklopují, vyrovnává různým způsobem úspěšnosti. Tzn., že ne vždy se danému jedinci podaří úspěšně se adaptovat do společnosti.

Obor sociální pedagogika se specializuje na pomoc člověku při vypořádávání se s životními úkoly, změnami, problémy a ohroženími v prostředí, hledání optimálních forem kompenzace různých nedostatků, především těm, kteří nejsou schopni samostatně spravovat svoje záležitosti. Svým záměrným působením pomáhá člověku v procesu socializace. Napomáhá v oblasti výchovy, nápravy, prevence a přeměny asociálního chování v prosociální.

Obor se zabývá pedagogickými přístupy a výchovnými procesy, kde běžné způsoby ovlivňování psychosociálního vývoje selhávají a kde se výchovné působení setkává s problémy. V rámci pomoci a prevence nejen proti vlivům sekt jsou nápomocné výše uvedené organizace a instituce jako např.: pedagogicko-psychologické poradny, linky důvěry, poradny pro rodinu, krizová centra, charitativní organizace, zdravotnická zařízení, školy ve spolupráci s PPP či speciálními institucemi, církve, specializované instituce na problematiku sekt. V těchto organizacích a zařízeních poskytují své služby pracovníci z řad lékařů, psychologů, pedagogů, odborných asistentů, dobrovolníků aj., kteří by měli být s danou problematikou seznámeni. V souvislosti se sociální tematikou jsou např. Ministerstvem²⁹ školství, mládeže a tělovýchovy vytvářeny různé vzdělávací programy, jako např. „Vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí“, „Vzdělávání menšin“, „Zdraví a zdravý životní styl“, „Interkulturní vzdělávání a extremismus“, „Prevence rizikového chování“, apod.

Jak již bylo výše uvedeno v kapitole o rizicích spjatých s příslušností k sektám, dochází často k psychickému poškození členů, kterým jsou často dotyční na dlouhou dobu poznamenáni. Znalost problematiky a forem pomoci je proto pro okolí postižených i samotné postižené, a také v oblasti prevence nesmírně důležitá.

Obor sociální pedagogika je primárně zaměřen na socializaci a zdůrazňuje pojmy jako láska, altruismus, empatie, pomoc, morálka, etika, asertivita, pochopení, soucit, bezpečí, ochrana, atd. Studium tohoto oboru by mělo studentům pomoci chápat věci v širších souvislostech, otevírat jim nové obzory a úhly pohledu a především pomoci uvádět výše uvedené pojmy do života a praxe. V konečném efektu se tak mohou stát přínosem a obohacením pro společnost, své okolí i sama sebe a přispět k pozitivnímu vývoji celé společnosti.

x x x

Nejsou to ale jenom sekty, které mohou být pro člověka nebezpečné. V dnešní době nelze pominout také vliv nenáboženských hnutí a skupin, vykazujících podobné rysy jako sekty, které zde byly uvedeny. Jedná se o tzv. *kvazireligiozní* a *kryptoreligiozní* útvary.³⁰ Takové útvary ale někdy mívají mnohem více členů (většinou se jedná o mládež) než samotné sekty a často jsou podceňovány. Přesto je možné považovat některé z nich za rizikové, např. extremistická hnutí (skinheads, anarchisté...). Tyto hnutí se také obecně nazývají *subkultury* a v následující kapitole bych chtěl tento pojem alespoň stručně přiblížit.

²⁹ <http://www.msmt.cz/socialni-programy>

³⁰ Mezi kvazireligiozní (kvazináboženské) útvary řadíme ta společenství nebo ty aktivity, které svým působením připomínají náboženské společnosti nebo náboženskou praxi, ale ve skutečnosti předmětem jejich vztahu není transcendentní skutečnost. Tyto útvary se někdy dále rozlišují na kryptoreligiozní a pseudoreligiozní. Kryptoreligiozní jsou ty, které se samy k náboženství nehlásí, ale mají některé prvky vlastní náboženství, jako obřady, dogmata atp. Jsou to např. politické kultury, kult populárních zpěváků, některé modely multilevelmarketingu atd. Jako pseudoreligiozní chápeme ty, které samy sebe chápou nábožensky, ale jejich cíl je imanentní (psychohygiena, výchova k zájmu o životní prostředí atp.).

1.3 Subkultury a jejich charakteristika

V publikaci „Interkulturní vzdělávání II“ společnosti „Člověk v tísni“ autor Jan Buryánek³¹ v kapitole „Subkultury“ uvádí, že pojem *subkultura* byl poprvé použit ve 40. letech v několika významech ve společenských vědách. Obvykle bývá využíván pro označení dílčí kategorie uvnitř širší kultury. Stejně tak je používán i ve významu kontrakultura, tedy subkultura negující některé hodnoty dominantní kultury a vstupující s ní do konfliktu.

Subkultura je část národní kultury, složené z kombinace sociálně situačních složek, jako je třídní status, etnický původ, městské nebo venkovské osídlení a náboženská příslušnost, které tvoří svou kombinací fungující jednotu, jež integračně upevňuje na ní se podílející jedince. Subkulturou je jakékoliv společenství lidí, charakterizované určitými společnými znaky uvnitř vyššího celku.

Subkultura záměrně udržuje svou odlišnost vůči dominantním normám, z nichž některé zcela vědomě neguje. Subkulturu lze smysluplně vymezit a pochopit pouze ve srovnání s hodnotami, chováním a životním stylem převládajícím v dominantní kultuře, jíž je subkultura součástí. Čím komplexnější je kultura a čím diferencovanější je populace tím pravděpodobnější je vznik různých subkultur.

Buryánek³² v kapitole o subkulturách také vysvětluje, že podstatným momentem pro utváření životního stylu je prožívání skutečnosti. Je výrazem hledání plnohodnotného života v reakci na usedlý a stereotypní život „konzumní“ majority (v případě mládeže jsou to především rodiče). Vedle specifického životního stylu a svébytné kultury si subkultury vytvářejí i osobitou symboliku a jazyk.

Subkultury mají, podle Buryánka, významný hodnotový potenciál, avšak omezené možnosti. Protestní subkultury jsou pacifikovány postupnou asimilací a vykupováním stěžejních hodnotových a symbolických atributů. Subkultury ožívají majoritní kulturu o nové neotřelé hodnoty a vzorce chování. Bývají také podhoubím nových kulturních a sociálních trendů, které se později mohou uplatnit. Subkultura a její tolerance společností je v důsledku ukazatelem vyžralosti demokracie a tolerance ve společnosti. Nelze opomenout ani rozsáhlou kriminologickou činnost represivních složek chápajících subkultury jako nebezpečný „extrémní“ přívěšek demokracie.

³¹ Srov. Buryánek, J. *Subkultury*. In: Interkulturní vzdělávání II, 2005. Cit. dle [http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/09_subkultury.htm]. Společnost „Člověk v tísni“ vytvořila vzdělávací program „Varianty“, zaměřený na rozvoj svobodného a zodpovědného jednotlivce, který se orientuje v současném světě, otevřeně a kriticky přistupuje k informacím a názorům a pozitivně ovlivňuje život společnosti a prostředí, ve kterém žije. Vzdělávací program podporuje zavádění interkulturního vzdělávání (IKV) a globálního rozvojového vzdělávání (GRV) do českého školství. Zmíněné vzdělávací oblasti jsou součástí nově zaváděných rámcových vzdělávacích programů nahrazujících dosavadní školské osnovy. Oblasti IKV i GRV odpovídají každá jednomu z takzvaných průřezových témat, která jsou povinnou součástí výuky na základních i středních školách a měla by se objevit v rámci různých předmětů.

³² viz tamtéž

Buryánek říká, že subkultury, sekty a národnostní a etnické menšiny mají ve společenské struktuře podobné menšinové postavení. Stojí na jejím pomyslném okraji. Zatímco postavení národnostních a etnických menšin je plně legitimizováno, pojetí subkultur jako názorových a politických menšin takřka neexistuje.

Prožívání příslušnosti k subkultuře jedincem může nicméně nabývat až podoby, kterou zažívá příslušník menšinové národnostní a etnické skupiny. Počínaje rolí jazyka a konče vnitřními kulturními hodnotami, jež ho vydělují z okolního světa. Navíc může být takový jedinec pro svůj životní styl většinovou společností odmítán a ještě více vytěšňován na pomyslný společenský okraj. Dlouhodobé vytěšňování může vést k sociálnímu propadu a společenské degradaci, která může být završena pocitem frustrace ze sociálního odmítnutí. Příklon k politickému extremismu u příslušníků subkultur plynoucí z dlouhodobého odmítání je navíc sycen skupinovou příslušností a mírou represe vůči subkultuře.

1.3.1 Funkce subkultur ve společnosti

Jan Gruber³³ uvádí, že subkultury mládeže mají ve společnosti tyto funkce:

- poskytují specifické „útočiště“ nesocializovaným jedincům;
- umožňují komunikaci potřebnou pro výkon té které zájmové činnosti;
- ve své existenci subkultury umožňují realizovat a vyzkoušet nové a nevyzkoušené vzorce chování;
- existence subkultur je zároveň symptomem takovýchto vzorců;
- existence některých subkultur může být pro společnost zdrojem značných problémů (kriminalita, rasové bouře atd.);
- subkultury mládeže jsou i vyjádřením míry demokracie a svobody ve společnosti.

³³ Srov. Gruber, J. *Význam subkultur*. In: Éthum, 1997/15. Cit. dle [<http://www.gruber.webz.cz/publikace/vyznam-subkultur-ethum-15-97.pdf>]. Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci „Éthum“ vycházel od roku 1992 až do roku 2004. Jeho vydavatelem bylo „Sdružení pro sociální pedagogiku a sociální prevenci“. Od roku 1999 spolupracovala na přípravě obsahu bulletinu další odborná sdružení, a to: Česká asociace streetwork (CAS), Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici (SPJ), a také Sdružení pro podporu a rozvoj komunitní práce v ČR (KOPRA). Základní krédem bulletinu bylo zachytit a zrcadlit podstatná témata z oblasti sociální práce, sociální pedagogiky a širokého komplexu sociálních služeb. A to nikoliv z akademické a teoretické perspektivy, ale zejména z hlediska běžné a každodenní zkušenosti. V bulletinech je možné najít nejen odborné a pracovní texty, ale zejména konkrétní projekty a programy, praktické zkušenosti a kasuistiky.

1.3.2 Životní styl subkultur

Současná i nedávná hnutí a subkultury v mnohém převzaly dědictví uměleckých avantgardních komunit 20. století stojících na bázi futurismu, dadaismu a surrealismu. Od uměleckých komunit se však podle Buryánka³⁴ v článku o subkulturách odlišují větším důrazem na ideologii životního stylu. Pro subkultury je charakteristické, že se vymezují vůči širší, dominantní kultuře životním stylem. Životní styl odpovídá deklarované odlišnosti a vlastním subkulturním hodnotám.

Sociologický slovník³⁵ specifikuje *životní styl* jako komplex psaných i nepsaných norem a identifikačních vzorů, souhrn životních podmínek, na které lidé berou ohled ve vzájemných vztazích a chování. Obsahově zahrnuje rozsáhlou oblast navzájem málo souvisejících témat, která zastřešuje. Nejobecnější vymezení životního stylu říká, že jde o způsob, jakým lidé žijí: tedy jak bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, pracují, spotřebovávají apod.

Josef Smolík³⁶ v časopisu Rexter v článku „Extremismus subkultur mládeže?“ uvádí, že příslušníci subkultur mládeže jsou spolu spojeni různými symboly a rituály, zájmy a způsobem života, morálními hodnotami, oblečením nebo specifickou řečí. Rozdíly utvářené skupinami mládeže, které utvářejí subkultury mládeže, ve vztahu k dominantní kultuře jsou často utvářeny zcela programově. Tak, aby tyto rozdíly v reprezentovaných hodnotách, životním stylu, jazyce, módě, umělecké tvorbě, hudbě, politických názorech, zcela záměrně vynikly (roli zde sehrávají i média prezentující jednotlivé subkultury mládeže).

Tyto rozdíly jsou podle něj patrné i mezi jednotlivými subkulturami mládeže. Některé subkultury mládeže vyznávají zcela odlišné hodnoty (akceptují či zavrhnou specifické hodnoty), názory apod. Ve vztahům k jiným subkulturám někteří členové subkultur uplatňují pravidlo vzájemného posuzování skrze vlastní předsudky.

Podle Smolíka subkultury mládeže tvoří přirozené prostředí na pozadí vrstevnických skupin, které poskytují dočasný azyl v období hledání jedince. Samozřejmě, že podstatnou otázkou je, proč se většina mládeže neztotožňuje a neidentifikuje se subkulturami mládeže, resp. jak velký počet mládeže se hlásí k určitým subkulturním proudům mládeže, resp. se podílí na utváření part, které tyto subkultury aktivně utváří. Lze vyvodit, že zřejmě jsou jedinci, pro které jsou subkultury mládeže v dospívání podstatné a pro jiné nikoliv.

³⁴ Srov. Buryánek, J. *Subkultura*. In: Interkulturní vzdělávání II, 2005. Cit. dle [http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/09_subkultury.htm].

³⁵ Srov. Jandourek, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. str. 205

³⁶ Srov. Smolík, J. *Extremismus subkultur mládeže?* In: Rexter, 2006/1. Cit. dle [<http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=46>]. Časopis Rexter uveřejňuje odborné texty zaměřené na oblast radikalismu, extremismu a terorismu, a přispívá tak k rozvoji výzkumu v oblasti sociálních věd (zvláště politologického), který se týká vztahu různých forem demokracie a jejich kritiků anebo nepřátel. Časopis vydává „Centrum strategických studií“ ve spolupráci s Katedrou politologie FSS MU.

V každé subkultuře mládeže lze podle Smolíka³⁷ v článku o subkulturách vysledovat několik typů příznivců. Kromě aktivních příznivců jednotlivých subkultur mládeže, kteří např. pořádají koncerty, protestní akce, vydávají magazíny i hudební nosiče, existuje i širší část pasivních příznivců („konzumentů“), kteří se na existenci subkultury podílejí minimálně, ale stále pro ně konkrétní subkultura hraje podstatnou roli.

Subkulturní příslušnost může, jak Smolík uvádí, být určitým motivem nutným pro pochopení případného delikventního či protispolečenského chování jedince (např. různé konflikty či politicky motivované násilí).

x x x

Podoba životního stylu je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi a tradicí. Výrazný životní styl může přejít v subkulturu. V následující kapitole se chci věnovat subkultuře mládeže zvané *EMO*. Toto hnutí má po celém světě miliony příznivců a je rozšířeno i v ČR.

³⁷ viz tamtéž

2. Subkultura EMO

2.1 Charakteristika EMO

Problematika rizikových subkultur mládeže je podle Jiřího Šustr³⁸ v současnosti jedním z nejaktuálnějších témat v oblasti teorie i praxe výchovně-vzdělávací práce s mládeží. Důležitou součástí dospívání je budování vlastní identity, přičemž sociální a psychologické aspekty identity mladého člověka velice úzce souvisí právě s konstituováním subkultur mládeže. Jednou z rizikových subkultur mládeže, která výrazně „oslovila“ i českou mládež, je *EMO*. Ze sociálně-psychologického hlediska jde o výrazně kontroverzní fenomén, jehož charakteristika představuje složitou úlohu.

Šustr vysvětluje, že již v šedesátých letech 20. století se subkultury mládeže staly symbolem generační identity soudobé mládeže. Příslušností k subkultuře projevuje mladý člověk svou odlišnost, resp. někdy až odpor vůči majoritní populaci. Tímto způsobem získává životní styl přívlastek alternativní, nebo se v důsledku aktivního vzdoru dostává do pozice tzv. kontrakultury. Příslušností k subkultuře může mládež také redukovat psychosociální zátěž spojenou s přechodem od dětství k dospělosti. Aspekt tzv. „odložené dospělosti“ je velmi významným charakteristickým znakem mnohých subkultur současné mládeže.

Emo, jak uvádí Šustr, je slangový americký výraz pro označení zpočátku hudebního, později životního stylu a subkultury současné mládeže. Počátky používání tohoto pojmu spadají do poloviny 80. let minulého století, kdy se někteří fanoušci americké hudební skupiny *Rites of Spring* začali označovat jako „EMO“, a to zejména z důvodu emocí, které tato skupina projevovala na svých vystoupeních.

Vznik stylu Emo je ale podle něj i výsledkem zklamání z „amerického snu“, které mládež přivádělo k apatii, ignoranci, beznaději, možná až k ztrátě víry v budoucnost. Právě prostřednictvím hudby se příslušníci tohoto nového stylu snažili vypořádat s frustrací. Vývoj určitého hudebního stylu a jeho relativní setrvání na scéně je ovlivněno kromě jiného i tím, že se chce odlišit, i když přebírá některé prvky z jiných hudebních stylů. Postupně vznikaly hudební skupiny, které výrazněji prožívaly svá vystoupení, chovaly se spontánně a projevovaly své emoce tak řečeno naplno. Takto prezentovaná hudba si získávala množství fanoušků a expandovala ze Spojených států amerických do celého světa.

Druhá vlna Emo, jak dále uvádí Šustr, přichází začátkem nového století, kdy „nové“ Emo již zdaleka neznamena jenom hudbu, ale i životní styl. Hudební složka Emo se stává hůře rozpoznatelnou (je poněkud těžké určit, co Emo vlastně je), stoupenci Emo se však svým životním stylem stávají svébytnou součástí subkultur dnešní mládeže.

³⁸ Srov. Šustr, J. *Emo styl jako subkultura?* Rodina a škola, 2009, 5. str. 18

Emo jako současná subkultura mládeže se dostává do průniku podobností a zároveň odlišností s jinými subkulturami, které dnes ovlivňují mládež. Patří sem například *punk*, *goth*, *hip hop* a *straight edge*. Mnohé podobnosti nacházíme mezi příslušníky Emo a *Goth*. Goth jako hudební žánr vznikl, podobně jako Emo, na punkové scéně již v 70. letech minulého století. Charakteristickými rysy tohoto stylu jsou: černé oblečení, zvýrazněná bílá tvář a „tajemné vystupování“. Část příslušníků Emo sympatizuje se životním stylem, který představuje i hnutí *Straight Edge* (ostrá hrana). Jeho vznik se datuje do začátku 80. let minulého století, kdy hudební skupina *Minor Threat* nazpívala stejnojmennou skladbu, ve které popularizovala životní styl založený na odporu ke kouření, konzumaci alkoholu, zájmu o ochranu zvířat a s ní spojené vegetariánství, boji proti drogám a národním cítění.

2.1.1 Prvky určující Emo styl

Emo styl je možné zařadit mezi subkultury mládeže, které se vyznačují svým specifickým životním stylem. Pavla Krňávková³⁹ v životním stylu subkultur vymezuje tyto prvky:

- image
- chování
- argot

1. Image

Nejnápadnějším znakem určujícím příslušnost k Emo stylu je image, kterou reprezentují viditelné prvky týkající se vzhledu, např. oblečení, účesy, doplňky a líčení. Zároveň jsou tyto charakteristiky nejčastěji zobrazované na internetových stránkách ve spojitosti s Emo stylem.

Image je nedílnou součástí sociální identity příznivce Emo. Na různých internetových stránkách věnovaných Emo stylu je vždy image na prvním místě. Dokládají to spousty obrázků a odkazů zaměřené na Emo oblečení, účesy, doplňky, stylové a make-up videa.⁴⁰ Svým vzhledem příznivci Emo dávají najevo, do které subkultury patří a za koho chtějí být považováni. Výsadní postavení přisuzují image nejen nezávislí pozorovatelé, ale i příznivci stylu. Na internetu je možné najít nepřeberné množství rad typu „jak být Emo“⁴¹ či „znaky Emo“⁴², které se soustředí především na vzhled. Dominantním rysem je černá a růžová barva, někdy se též hovoří o tzv. *dark image* (temný image).

³⁹ Srov. Krňávková, P. *nový fenomén mládeže – Emo styl*. Diplomová práce. Brno: MU, 2009

⁴⁰ <http://emo-style.cz/style/>

⁴¹ <http://blackangel.bloggerka.cz/Jak-byt-emo/Jak-byt-emo>

⁴² <http://julietta-loves.blog.cz/0709/znaky-emo>

2. Chování

Chování jako vnější odraz prožívané skutečnosti se projevuje činnostmi a jednáním jedinců, které je ostatním pozorovatelné. Typické chování členů Emo je možné vysledovat jejich pozorováními a prostudováním internetových stránek, zejména blogů, kam zapisují svoje postřehy. Nejčastěji zdůrazňují prožívání emocí,⁴³ kladných i záporných, které se projevují smutným výrazem ve tváři, uplakaným obličejem, uzavřeností a pohledem směřujícím k zemi. Přestože příznivci Emo pojmově zdůrazňují odlišnost pohlaví, jejich vzhled vypovídá o pravém opaku, chlapci mívají make-up a oblékají se do upnutého oblečení, takže působí zženštilým dojmem. Obě pohlaví často prohlašují, že jsou homosexuály či bisexuály, tento trend je možné vysvětlit věkem většiny členů, ve kterém hledají nejen svou osobní a sociální, ale i sexuální identitu.

Jedním z nepsaných pravidel je touha po odlišnosti a originalitě, přesto se rada „buď pravý“ objevuje i v tzv. „Emo pravidlech“⁴⁴. Jsou směsicí ironie a nadsázky, okrajová část pubescentů je však nekriticky přijímá. Důraz na originalitu a sklouzávání ke konformitě dokresluje většina internetových diskuzí s tematikou Emo. Účastníci diskuzí se bouřlivě vyjadřují k jakýmkoli pravidlům a odmítají je. „*Emo styl nemá pravidla!!! Žádný životní styl nemá nebo by neměl mít pravidla!!!*“⁴⁵ Na internetovém blogu Emo dívky, která si říká Terinka,⁴⁶ je citováno: „*Emo rozhodně není jen móda a image (ale do určité míry ano), smutný pohled, ozdoby ve vlasech a vlasy přes oko, krev, žiletky, sklony k sebepoškozování a myšlenky na sebevraždu. Emo není ani pláč jako projev emocí, homosexualita a jiné. Všechny tyto věci nemají s původním Emo nic společného, do Emo to přinesli tzv. emokids, čímž udělali pravému Emo špatnou vizitku.*“

3. Argot

Argot⁴⁷ je vrstva slovní zásoby užívaná společenskou spodinou (zloději, překupníky, narkomany apod.). Účelem tvoření zvláštních pojmenování je utajit obsah sdělení před nezasvěcenými posluchači. Některé výrazy z argotu mohou být prozrazeny, a tím přestanou být součástí argotu a stanou se součástí běžné slovní zásoby. Emo styl používá argot také. V běžné řeči je argot Emo stylu rozpoznatelný jen stěží, typické jsou pro něj zdobněliny, nejlépe je patrný v psaném projevu.

⁴³ <http://applepie.blog.cz/rubrika/emo>. Většina členů ve svých internetových profilech uvádí bisexuální a homosexuální zaměření, domnívám se, že se ale jedná pouze o účelovost a módní trend.

⁴⁴ <http://www.sarinka-emo.estranky.cz/clanky/emo-pravidla-gdazgd>. Ačkoliv Emo hlásá naprostou originalitu, výsledkem je naprostá konformita, kterou si členové neuvědomují. Toto tvrzení vyvozují z množství webových stránek, které jsem prozkoumal.

⁴⁵ <http://www.blackpink.xf.cz/>

⁴⁶ <http://tercin-nej-blogisek.blog.cz/0908/emo>. Samotná skupina příznivců Emo se člení na *emogirls* a *emoboys*, objevuje se i hanlivé označení pro skupinu jedinců, kteří „kazí image“, tzv. *emokids* (emo děti).

⁴⁷ Srov. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Argot>

V psaném projevu jsou zaměňovány mezi sebou některé hlásky,⁴⁸ střídají se malá a velká písmena ve slovech a emoce podtrhují tzv. *emotikony*,⁴⁹ což jsou grafické symboly složené obvykle z interpunkčních a speciálních znaků, které vyjadřují pisatelovu náladu. Zde bych chtěl uvést alespoň několik ukázek argotu z psaného projevu Emo:

„*TwL uPe bOžSkÝ...vOd KaT' jE BeReTe ...UpE bUllm*“; „*naDhErnY.UplNe kRasnY*“; „*NadHerNy...UzasNy..dOjEmny..<3 pLoste krAsny.. =(*“

2.1.2 Negativní jevy subkultury Emo

Podle Pavly Krňávkové⁵⁰ je v běžné populaci hojně rozšířené povědomí o Emo, redukované na podivnou módu oblékání se do černého oblečení a sebepoškozování. Mnohdy proto bývá podle ní příslušnost k Emo chápána jako příčina výskytu sociálně patologických jevů. Kategorie sebepoškozování i sebevražd samozřejmě existovaly i před rozšířením tohoto fenoménu. Prožívání vnitřní krize, ať už objektivní nebo subjektivní, může být spouštěcím mechanismem k sebevražednému jednání jako řešení problému. Na druhou stranu se může samo sebevražedné jednání stát samo sobě vlastním motivem, a to zejména v případě jeho módnosti. Zatímco většinová veřejnost spatřuje jasnou souvislost mezi Emo a sociálně patologickými jevy, příslušníci Emo to vidí jinak, což je zřetelné např. z předchozí citace dívky, která si říká Terinka.

I přes popírání všech negativních jevů samotnými aktéry se ale v subkultuře Emo o smrti a sebepoškozování mluví častěji než kdekoli jinde, což dokládají např. i grafické úpravy webových stránek a blogů.⁵¹ Zvýšený výskyt těchto jevů v České republice však podle Krňávkové prozatím není doložen žádnými dostupnými statistikami. Prezentace citlivých podnětů se může stát pro disponované jedince motivem sociálně patologického jednání. Z tohoto pohledu je třeba podle ní vnímat příslušnost k Emo jako rizikový faktor.

Psycholožka Jana Kocourková⁵² považuje za rizikové faktory takové znaky, o nichž předpokládáme, že dítě, které tyto znaky vykazuje, může s větší pravděpodobností podlehnout sociálně patologickým jevům. Je-li dítě příslušníkem Emo, může s větší pravděpodobností podlehnout sebepoškozujícímu či sebevražednému jednání. Příslušnost k Emo může být podle ní jedním z rizikových faktorů. Ty však působí komplexně a těžko se hledá jedna konkrétní příčina. Kromě rizikových faktorů mají význam ovšem i vyvolávající faktory, které působí jako spouštěč neadaptivního jednání. Záleží rovněž na individuální zranitelnosti a schopnosti adaptace, zda se rizikové a vyvolávající faktory projeví a vyústí v nežádoucí jednání.

⁴⁸ <http://loveemo.blog.cz/0704/collorfulll-peknyyyy>

⁴⁹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Emotikon>

⁵⁰ Srov. Krňávková, P. *Nový fenomén mládeže – Emo styl*. Diplomová práce. Brno: MU, 2009

⁵¹ <http://sewaka.blog.cz/0709/emiko-lebicky-husty-jako-gulas-od-nedele>

⁵² Srov. Koutek, J.; Kocourková, J. *Sebevražedné chování*. Praha: Portál, 2003. str. 42

Mezi negativní jevy v subkultuře Emo podle Krňávkové⁵³ patří prezentace násilí, záměrné sebepoškozování a sebevražedné jednání. Záměrné sebepoškozování a sebevražedné jednání patří podle ní pouze ke krajním případům nežádoucího jednání příslušníků subkultury Emo. Krňávková tvrdí, že **nezávisle na distribuci těchto jevů je nejpalčivějším problémem Emo prezentace násilí v prostředcích masové komunikace**. Emo jako typická subkultura mládeže ovládá a užívá komunikační média, zejména internet, kterým denně oslovuje miliony uživatelů po celém světě. Stránky věnované Emo tematice obsahují násilné podněty, které si tak miliony uživatelů mohou prohlédnout.⁵⁴ Tyto podněty mohou mít pro uživatele negativní důsledky a v následující kapitole bych na ně chtěl obecně poukázat.

2.1.3 Negativní důsledky prezentace násilí a agrese

Na prezentaci násilí a agrese ve spojitosti s Emo stylem má jeden z největších podílů internet oslovující široké masy uživatelů. Jak tvrdí Ivo Čermák⁵⁵, jeho nebezpečí spočívá v tom, že může manipulovat s informacemi a zjednodušovat realitu podobně jako televize. Odborné publikace dávají do souvislosti násilí prezentované médií a výskyt agresivního chování, avšak závěry výzkumů nejsou tak jednoznačné, jak by se mohlo zdát. Čermák uvádí několik různých výkladů přenosu agrese z média na jedince, z nichž následující je možné považovat za potenciální principy přenosu agrese spojené s Emo stylem:

1. Observační učení a agrese

Agrese zobrazovaná v médiích může podle něj sloužit jako vzor hodný napodobení. Skutečné případy se vyskytly jen ojedinele, proto nelze vyloučit, že osoby náchylné k agresi, které by však jen stěží napadlo použít neobvyklou formu agrese, mohou být takovými scénami přímo instruovány k napodobení. Poměrně nové metody záměrného sebepoškozování mohou působit jako originální vzor hodný napodobení.

2. Snížení sebekontroly

Časté pozorování násilí, jak píše Čermák, upevňuje příjemcovo přesvědčení, že agrese je přípustný, nebo dokonce žádoucí prostředek řešení interpersonálních konfliktů. Násilí, které je prezentováno jako morálně ospravedlnitelné, neboť oběť agrese si zaslouží být napadena, vyvolává agresivní chování, zatímco morálně neospravedlnitelné násilí nemá žádný efekt nebo může agresi potlačovat.

⁵³ Srov. Krňávková, P. *Nový fenomén mládeže – Emo styl*. Diplomová práce. Brno: MU, 2009. Souhlasím s tvrzením Krňávkové, že v případě Emo se jedná pouze o krajní případy nežádoucího jednání. Při zkoumání webových stránek a odkazů jsem na tyto jevy u Emo nenarazil tak často. Na rozdíl od „běžných“ webových stránek, na kterých je možné nalézt takové surovosti jako videa brutálních dopravních nehod, bitky, ubíjení zvířat a dokonce jsem při hledání násilných prezentací narazil na video, na kterém ruský mluvící muž bodal do mrtvého těla ve vaně! A to nebyla fikce.

⁵⁴ <http://emobat.blog.cz/0709/pictures>

⁵⁵ Srov. Čermák, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. str. 68

3. Realismus pozorovaného násilí

Realistické zobrazení agrese, se kterou má již divák nějakou, třeba jen zprostředkovanou zkušenost, zaujme diváka více než fiktivní násilí, jak píše Čermák⁵⁶ v knize „Lidská agrese a její souvislosti“. Ukazuje se také, že čím je agrese v médiích reálnější, tím je větší pravděpodobnost, že se agrese objeví i v chování diváka, nebo čím je agresivní obraz konkrétnější, tím je jeho schopnost vyvolat agresi větší. Z tohoto pojetí bychom měli chápat zobrazování fotografií a videí jako rizikovější než kreslené obrázky. Zároveň je třeba si povšimnout, že většina zobrazovaných agresivních Emo podnětů je zachycena právě na fotografiích a videích, jejichž hlavními aktéry jsou běžní uživatelé internetu (chápáni jako vrstevníci), a tudíž dostatečně realisticky.

4. Normativní hodnocení násilí

Pozorované násilí může podle něj působit jako morální předpis a posilovat změnu hodnocení agresivního chování. Děti, ale i dospělí se mohou stát tolerantnější vůči násilí. Častá prezentace osob s pořezaným zápěstím může vyvolat určitou rezistenci vůči podobným podnětům a stát se tak součástí běžného obrazu světa.

5. Návyk na pozorovanou agresi (desenzitizace)

Jsou-li lidé opakovaně vystaveni vizuálním agresivním podnětům jako pasivní diváci, pak důsledkem takové dlouhodobé expozice násilí může být desenzitizace. Je však nejasné, zda snížená citlivost vůči násilí v médiích ovlivňuje reálnou agresi a zda tu existuje nějaká souvislost s délkou expozice, tvrdí Čermák.

Z těchto druhů přenosů agrese, které uvádí Čermák, vyplývá, že by u členů Emo mohlo docházet k navyšování tolerance vůči agresivnímu jednání v souvislosti s agresivními vizuálními podněty. Čermák přesto tuto teorii jednoznačně nepotvrzuje, já sám jsem při analýze projevů členů Emo nenarazil na žádné určité prvky brutality nebo zvýšené agresivity, kromě vulgarity na diskusních fórech členů.⁵⁷

⁵⁶ viz tamtéž

⁵⁷ viz Praktická část

2.2 Rekapitulace teoretické části

V předchozích kapitolách jsem se snažil obecně vymezit základní pojmy jako náboženství, církev, sekty a subkultury. Chtěl jsem poukázat na skutečnost, že základním rysem členství v těchto organizacích a hnutích je touha člověka po sounáležitosti, někam patřit a být přijímán. Dále také na to, že existují rizikové skupiny, které zneužívají těchto přirozených potřeb člověka a které mohou mít na člověka negativní vliv. Nechtěl jsem se zabývat některou ze známých sekt nebo nebezpečných subkultur, které vykazují jasné rizikové znaky. K bližšímu zkoumání jsem si vybral Emo styl pro jeho nejednoznačnost a rozporuplné reakce, které toto hnutí vyvolává. Mediálně, a také společností je fenomén Emo většinou vnímán negativně a mě zajímalo, jestli tomu tak skutečně je a jak vlastně k této subkultuře přistupovat.

Při studiu materiálů o hnutí Emo, při čtení mnoha webových blogů a rozhovorů se členy Emo jsem došel k přesvědčení, že se jedná převážně o pubescentní jedince, pro které je členství v Emo důležité z hlediska sounáležitosti a hledání vlastní identity. Taky se dá předpokládat, že se zřejmě u mnohých členů Emo jedná pouze o módní trend. „Emománie“ je podle mě dost zkreslená médii a skutečně není prokazatelné, že by se mezi mládeží díky vlivu Emo zvýšil počet sebevražd nebo násilných trestných činů.

Mým původním záměrem bylo uskutečnění drobného sociologického výzkumu formou rozhovoru se členy hnutí Emo. Předpokládal jsem, jak jsem již uvedl, že je pravděpodobné, že ke členství tíhnou spíše pubescentní jedinci ovlivnění prostředím party a internetem, a také „pozéři“ podléhající módním trendům. Díky uzavřenosti komunity mi ale odpověděli z patnácti respondentů pouze čtyři. Respondenty jsem kontaktoval přes jejich webové blogy, emaily, dále na chatech zaměřených na Emo a na internetových seznamkách. Při oslovení mnoha jiných členů Emo jsem se setkal s velmi negativním ohlasem, naprostou neochotou, nezájmem a často i silnou vulgarity, kterou zdůvodňují negativní prezentací hnutí ze strany masmédií a následnou neochotou samotných členů k vyjadřování se o Emo před širší veřejností.

Z položených dotazů a malé početnosti respondentů, kteří mi na dotazy odpověděli se ale nedají vyvodit dostatečně spolehlivé závěry. Rozhodl jsem se tedy analyzovat předměty okruhu zájmů členů Emo z webových stránek, diskuzí a webových blogů v podobě příběhů, rozhovorů, textů, básniček a obrázků, které se na internetu dají nalézt. Cílem praktické části mé práce je analýza této tvorby. Zajímá mě jakými tématy se samotní členové Emo nejčastěji zabývají a co je pro ně podstatné. Chci položit otázky, jestli je tedy pro většinu z nich Emo jen jakási „přechodná stanice“ mezi dospíváním a dospělostí nebo se jedná o něco mnohem „podstatnějšího“. Jestli jde jen o životní styl a „pozérství“ nebo jde Emo i trochu „do hloubky“. Na tyto a další otázky bych rád odpověděl v následující praktické části.

3. Praktická část

Při analýze webových stránek a blogů členů Emo jsem vyzoroval, že komunita se zabývá převážně těmito tématy:

- móda
- hudba
- láska a zamilovanost
- pocity
- příběhy
- citáty
- internet (hudba, video a obrázky)
- chaty a diskuze

Na internetu je možné nalézt větší množství webových stránek a blogů s tematikou Emo, které již nejsou delší dobu aktualizovány⁵⁸ (někdy i více než dva roky, na blogu je vždy vidět datum, kdy autor naposledy na blog vkládal články nebo jiné materiály). Vzhledem k tomu, že většina členů Emo je pubescentních (odpovídá tomu i věk respondentů kterým jsem kladl otázky, 14-17 let), dá se předpokládat, že mnoho z nich již Emo přestalo zajímat a jedná se u nich pouze o jakousi „přestupnou stanici“. Jestliže se podíváme např. na samotné příběhy, které jsou uvedeny na internetu (jako ukázkou uvádím ke konci této části dva z příběhů, které se vyskytují na mnoha stránkách členů Emo), musím konstatovat, že jsou si naprosto podobné a jsou mimo jiné i velmi naivní. Převážně se zabývají nešťastnou láskou, smrtí, nenaplněným vztahem a přátelstvím a smutkem, vše ovšem v naivní rovině.

Pochybuji, že by bylo tak velké množství mládeže delší dobu schopno přijímat a ztotožňovat se s těmito „ideály“, které naprosto odporují zdravému racionálnímu rozumu. Pro příklad, jak členové Emo přemýšlí, bych chtěl uvést reportáž, kterou na srazu členů Emo v Praze roku 2007 udělal novinář Pavel Turek⁵⁹ pro časopis Reflex. Ten víceméně popisuje subkulturu Emo jako šikovní marketingový tah a klišé pubescentních dětí s chováním a uvažováním, které odpovídá jejich věku. Odpovědi členů tento popis zčásti potvrzují, jak ukazuje hned první příklad dívky, která Turkovi vysvětluje své „Emo prozření“:

⁵⁸ <http://new-emo.blog.cz/>

⁵⁹ Turek, P. *Emo*. In: Reflex, 2007. Cit. dle
[<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-tema-reflexu/28275/emo.html>]

„Kdo si se mnou seběhne kopec? Jen tak poběžím dolů, protože se mi chce,“ vybafla ta zřejmě třináctiletá holka s blond vlasy a parašutistickými kalhotami. Dřív než jsem se jí stačil zeptat na jméno, se řítila směrem k Hellichovce. Ještě předtím jsem se od ní našťestí stačil dozvědět, že emo je o fajnových lidech a tom, nebát se dávat najevo své emoce – třeba se nestydět brečet v tramvaji. Nejdůležitější je nebýt pozér a nebrat vážně blogy. „Já o tom můžu povídat – byla jsem pozérka jako nic, a když jsem přijela před měsícem poprvý na srázek, tak jsem měla uplý tmavý kalhoty, vzala jsem si všechno, co se píše na Internetu, řezala jsem se žiletkou ... Ale ty lidi tady mi otevřeli oči a řekli mi, co je pravý emo,“ utkvělo mi z jejích slov v hlavě.“

Z uvedených slov také vyplývá to, co jsem uváděl již v teoretické části, že samotní členové si zakládají na „opravdovosti“ a brání se nařčení, že Emo je pouze o sebepoškozování a negativních rysech. Odpověď dívky ohledně řezání žiletkou ale také potvrzuje zmiňované nekritické přijímání názorů a návodů uvedených na internetu, který je pro příznivce Emo domácím prostředím a zároveň tím prokazuje jeho možnou nebezpečnost. Sebepoškozování potvrzuje v rozhovoru i dívka, která si říká Gerard:

„Nejsem emo, jsem Gerard,“ prohlásila rezolutně holka s nazrzlými vlasy v culíku a silně podmalovanými očima. Intenzitu černě zvýrazňoval fakt, že je měla překryté brýlemi. V tu dobu už jsme s Ondřejem přivykli rytmu srazu, přestali jsme obcházet účastníky, kteří posedali jako v letním kině na stráž s výhledem na centrum města. Jelikož se z nás – fotříků – stala atrakce, začali někteří přicházet za námi s tím, že chtějí něco říct. V souběhu se z batohů vylouply i láhve alkoholu, zaujalo mě, že i v tomhle ranku si kids potrpí na image a dodržují emo barvy, takže se tu otáčela jak zelená, tak vodka s jahodovou příchutí, krásný odstín. „Emo jsem byl před dvěma lety, když to nikdo neznal. Ted' jsem Gerard,“ trvala žába na svém. Nepřekvapovalo mě to, stačil jsem poznat, že emo je žánr, jehož jméno se nevyslovuje. „A hraješ na basu, že máš na krku basový trsátko?“ blýskl se poirotovskou dedukcí Ondřej. „To je od Franka – z Chemiků –, ale od pravýho,“ upřesnila, protože v tu chvíli už stála po jejím boku blond holka z Rokycan v růžové mikině, která nám byla v průběhu akce představena jako Frank. „A ještě jsi satanistka, metalistka a řežeš se,“ pokračoval Ondřej v luštění všech věcí, které se jí houpany na krku – obrácený kříž, žiletka. Gerard si okázale vyhrnula rukávy a celá délka jejích předloktí byla pokryta útlými podélnými jizvičkami v pravidelných čtyřmilimetrových vzdálenostech. Vypadlo to, jako kdyby si hrabě Monte Christo čárkoval počet dní strávených v žaláři. Do pusy mi vjely sliny a po zádech přešel mráz. „Sundej to, ty kreténe!“ okřikla ji Frank. „Se mě ptali, jestli se řežu. Řešila jsem tím svoje problémy, nejdřív chlastem – pak tahle. Začalo to nevinně, něco jsem stříhala nůžkama, řízla jsem se ... Ale pak mi opravdickej Gerard na pražském koncertě řekl, že jsem mladá hezká holka a že mě to zničí, tak jsem přestala. Během koncertu totiž měla nějaká holka ostnatej náramek, máchlá rukou – Jé, Gerard – a já měla najednou propíchanou drážku. Po skončení jsem šla do míst, kde stály autobusy Chemiků, s tím, že asi budu zvracet. Našla mě tam jejich stylistka a ptala se, jestli jsem O. K. Říkám, že ne, tak mě vzala dovnitř na ošetření, a pak přišli oni – Gerard a Frank a bavili se se mnou.“

Jak jsem již v předchozí části uváděl, záměrné sebepoškozování patří pouze ke krajním negativním jevům v souvislosti s Emo, těchto případů se mezi „pravými Emaři“ vyskytuje ve skutečnosti velmi málo.

Zajímavostí jsou dále např. čísla návštěvnosti na internetu (počet příznivců kapel registrovaných v jejich profilech) uvedená Turkem, která mohou teoreticky vykazovat přibližný celosvětový počet příznivců Emo:⁶⁰

„Kromě toho, že číslo 35 295 000 může o něco převyšovat současnou populaci Kanady, je to i počet kamarádů, kteří jsou registrováni na Myspace profilu kapely Fall Out Boy. Panic! At The Disco to dotáhli na 26 826 000, My Chemical Romance mají 23 363 000 – tedy takové větší Rumunsko –, a dokonce i AFI nebo Aiden mají v pohodě víc než U2. Popularita kapel, které s větší (nebo menší) mírou vůle a tolerance můžete přiřadit ke stylu emo, se vede za ruku – stejně jako emo děti po ulici – s komunitními servery, chatovými místnostmi, osobními profily a spolehlivě válcuje co do intenzity kontaktu i návštěvnosti jakýkoli jiný žánr.“

Turek dále v reportáži potvrzuje vizuální stereotyp členů Emo, který jsem zmiňoval v teoretické části o chování členů:

„Zprofanovaný vizuální stereotyp obyvatel těchto emo republik je kluk s černou patkou, nalakovanými nehty, holka zase zosobňuje dvojnici postavičky Emily The Strange. Zmíněné klišé tvoří realitu srazů, které si emo kids týden co týden dávají prostřednictvím Internetu. A přestože si ještě nepřipadám úplně odepsanej, neříkám, že jsem si nepřipadal jako Vítá z filmu Vrať se do hrobu, když jsem se vydal na ten letošní největší s třemi sty přihlášenými účastníky.“

Z další části Turkovy reportáže vyplývá, že členové Emo se zaměřují především životní styl. Dále také, že samotní členové jsou skutečně vesměs pubescentního věku (autor s kolegy si na srazu připadají jako vychovatelé a „otravní strejčkové“):

„Už začátek ve tři odpoledne, kdy se největší nápor shromažďoval na Václaváku pod ocasem, dával tušit, že na tomhle mejdanu budeme spolu s Ondřejem Formánkem přinejlepším za vychovatele nebo otravný strejčky. Potvrdilo se to hned ve chvíli, kdy Nika a Sally – dvojice holek, jedna s puntíkovou čelenkou, druhá v oplackovaném kabátku, kde se dal mimo jiné najít Marilyn Manson – zareagovaly na diktafon stylem: „Tak jestli to budou trapný otázky, na který se nás před časem ptaly ženský z Mladý fronty ...“ „A na co se vás ptaly?“ Byla to z naší strany zjevná snaha probudit sympatie. „Co pro nás znamená emo.“ „A co jste jim odpověděly?“ Ne že bych lpěl na očním kontaktu, ale komunikovat s dívčím temenem považuji za poněkud problematické. „Životní styl.“ „Proč jste se ho chytly?“ „Chtěly jsme být jiný než ostatní.“

⁶⁰ Tato čísla neurčují přesně počet příznivců Emo, protože ne všechny registrované uživatele profilů kapel je možné považovat za členy hnutí Emo.

V poslední větě je možné opět narazit na tisíckrát proklamovanou odlišnost, kterou hlásají členové subkultury. Odlišnost v image a chování ale nelze mezi členy vyzorovat. To potvrzuje další část autorovy reportáže, kterému dokonce Emo sraz připomíná starou monotónní počítačovou hru:

„Bohatě víc než stovka teenagerů, kteří chtějí být jiní než ostatní, vytvořila homogenní dav a vydala se od koně směrem k Petřínu. Přesun připomínal hru Lemmings, kdy máte za úkol dostat bandu panáčků přes překážky ve zdraví do domečku. S tím rozdílem, že tihle lumíci sice také zvládají bezradný výraz týraného jezevčíka, ale na rozdíl od digitálních se oblékají do černého a uctívají zpěváky, kteří vysokým hlasem – někdy s operetní manýrou – zpívají o bolestech lásky, umírání na rakovinu a šikaně na střední škole. Nakonec se jedinou překážkou na trati ukázala skupinka punkerů, kteří si průvod vyčíhli u dolní stanice lanovky a kromě strkačky a nadávek se do emo lemmings třefovali vejci. „Většinou si vychytají, kdy máme sraz, a číhají na nás, ale my se nemůžeme rvát, ani nechceme. Štve je hlavně to, že jim prej kurvíme styl,“ vysvětloval mi Max s piercingem v dolním rtu, který studuje v Českých Budějovicích služby cestovního ruchu a na popruhu tašky umístil do blízkého sousedství placky Metalliky, Homera Simpsona a Sunshine. Už samo to pokládám za autorský počín. Max vedl pacifistickou skupinku, která vysmáhla, jakmile uslyšela o hrozící potyčce, a počkala si na příjezd policie. Dva strážníci s otcovským pochopením oddělili pěťáci tak dvacetiletých punkerů od emo průvodu. „Přitom my je nijak neprovokujeme a nemáme s jejich hudbou nic společného. Mají o nás mylný představy. Punk je špína, zatímco emo je kultivovaná záležitost,“ přitočil se ke mně Rafael – opečovaný klučina s obličejem nevinného androgyna, patku načíslou odzadu, vyseknutý v šedivém sáčku a mikině s kapucou.“

Na popisu je vidět také již zmiňovaná naivita a přecitlivělost členů Emo. Výrok člena „Maxe“: *„ale my se nemůžeme rvát, ani nechceme“* potvrzuje, jak jsem výše uváděl, že jsem u členů nenalezl známky agresivity, naopak je u nich možné pozorovat jistou odevzdanost a trpělivost související s nepochopením u „zbytku světa“. Nepochopení je problémem většiny členů, a tak stejně jak uvádí Max, s tímto problémem se potýkají členové jak ve škole tak u svých rodičů a rodin. Často bývají terčem výsměchu, mnohdy vulgárních výpadů :

„Studuju na uměleckého keramika v Libni a na škole jsme jen dva s tímhle zájmem. Už to je problematický – i od spolužáků. Učitelé se jen smějou, když mě vidí s nalakovanějma nehtama.“ Dodává, že s kapelou skončil, jelikož to bylo na chabé úrovni, ale aspoň maluje obrazy. Pohled na něj jako kdyby potvrzoval další z emo stereotypů: proklamovanou bisexualitu a genderovou nevyhraněnost. A to jsem se ještě nesetkal s holkama, co si daly klučíčí jména a oslovují se v mužském rodě.“

Turek zmiňuje proklamovanou bisexualitu jako další z Emo stereotypů. Jak jsem výše uvedl, po zkoumání mnoha webových blogů a stránek, kde se většina členů Emo hlásí k homosexualitě a bisexualitě, mi toto tvrzení v kontextu celé problematiky případně jako účelové. „Emaři“ si totiž přes všechna ohánění se originalitou a „pravostí“ neustále na „něco hrají“. Turek v reportáži dokonce používá přirovnání k dětskému táboru:

*„Emo sraz vykazuje všechny znaky dětského tábora. Tedy ty znaky, které vybuchají po večerce, kdy je zhasnuto, vedoucí už dávno u flašky rumu hrajou svlíkácký poker a banda se sleze na pokoji. Vytahovat fakt, že slovo emocore se začalo poprvé zmiňovat v roce 1984 v souvislosti s kapelou Rites of Spring, má v tomto světle podobnou relevanci jako to, že Karel Marx trpěl při psaní Kapitálu nepříjemně svědivou vyrážkou. Vášnivá hudba Rites of Spring tehdy prorážela z klaustrofobického hardcoreového formátu do otevřenějších epických ploch a frontman Guy Picciotto zpíval s melodramatickým zoufalstvím, jako kdyby měl být za každé slovo potrestán. Pro scénu ve Washingtonu, DC, typický formát – tak jak jej v knize *Our Band Could Be Your Life* artikuloval publicista Michael Azerrad. Picciotto později ještě s Ianem McKayem fungoval v mnohem slavnější skupině Fugazi. Ale na tom nezáleží. Určující je výhradně dva roky trvající trend, který z emo udělal mnohovýznamové a ve finále bezobsažné slovo jako třeba punk nebo indie.“*

Turek tímto tvrdí, že Emo se stalo masovou záležitostí bez vlastního výrazu. Karel Buriánek⁶¹ z kapely „Sunshine“ v rozhovoru s Turkem tento výrok potvrzuje a vyjadřuje se ve smyslu, že se nejedná v případě Emo v podstatě o nic jiného než o výnosný byznys. Tvrdí, že Emo nemá žádnou podstatnou ideu, a také on mluví o uniformitě, kterou jsem již zmiňoval. O hudbu, texty a obsah podle něj už dávno nejde. S Buriánkovým názorem nelze nesouhlasit, jestliže si přehrajete nahrávky Emo kapel, zjistíte, že jsou si podobné jako vejce vejci a jsou značně vyčpělé. Stylem trochu připomínají punk, ale nemají oproti punku žádný náboj.⁶² Buriánek dále vysvětluje:

„MC Lars (rapper s laptopem – pozn. autor) má takový slogan: ‚Hot Topic Is Not a Punk Rock,‘“ odpověděl mi Karel Buriánek ze Sunshine, když jsem se ho ptal, jak by se dal charakterizovat rozdíl mezi emem dnes a třeba v devadesátých letech. „Hot Topic je síť laciných obchodů v amerických shopping mallech, která prodává přesně tohle zboží. Metalové, punkové a teď hlavně emo haraburdí pro sociálně slabší teenagery, úchyláky, něco jako učňovskou mládež a hispánské headbangers. Všichni si z toho dělají legraci, jenže v tom sloganu je nadsázka i pravda. Punk, straight edge, hardcore, emocore, tohle kdysi mělo nějakou ideologickou platformu a řekněme literární obsah. Samozřejmě že s tím ruku v ruce šla nějaká móda, uniformita, jenže to byla alternativa, a ne masová záležitost. V tom je ten rozdíl mezi devadesátkami a současností. Dneska je to lukrativní obchodní artikl, něco, co se dobře prodává, a to hlavně cílovce, která zarputile musí vypadat uniformně, protože jinak by se společensky znemožnila. Tohle je rafinované a zaručeně fungující. O hudbu a obsah už vůbec nejde. O textech ani nemluví.“

⁶¹ Kapela Sunshine má zčásti blízko k podobnému hudebnímu stylu jako styl Emo, dost podstatný rozdíl je ovšem věkový rozdíl mezi členy Sunshine a ostatních Emo kapel, a také mezi jejich názory.

⁶² <http://www.youtube.com/watch?v=vudtGeqj9AQ>. Na této adrese je možné poslechnout si pro srovnání ukázky deseti nejoblíbenějších Emo kapel uživatele jménem Yohann07, který je členem Emo.

„Hot Topic“ (Žhavé téma)⁶³ je skutečně americká síť levných obchodů zabývajících se především prodejem módních doplňků pro teenagery. Jak uvádím později v další části, všiml jsem si, že mnoho webových stránek a blogů odkazuje na různé obchody, kde se dá sehnat „spešl“ oblečení pro „Emaře a Emařky“. Z větší části jde opravdu o šikovný marketingový tah obchodníků, kteří si na stylu Emo zaručeně „přihřívají polívčičku“. To potvrzuje v rozhovoru s Turkem i jediný „nejstarší“ (více než 18 let) člen na Emo srazu jménem Marek:

„Emo trička na prodej,“ zvolal kluk v černém outfitu a s naraženou kšiltovkou – jediný člověk nad osmnáct v okruhu sta metrů. Rozložil na trávě pětici vzorů černých triček po necelých třech stovkách. Nejdřív jsme od něj dostali přednášku, jak celý ten styl vyšel z hardcoru, který měl různé větve, grind, crust – zív – jak do toho vlítla móda – zív – vytratily se myšlenky – zív. „Média to špatně prezentují. Co je to být emo? Je to být smutný, v depresích, malovat si oči? To je naprostá hloupost,“ přesvědčoval nás s despektem vůči okolnímu shromáždění Marek, který studuje územní správu a samosprávu na vyšší odborné škole. „Těm lidem je náct. Jsou snadno ovlivnitelní časopisy. Vždyť tu nenajdete nikoho přes osmnáct ani přes dvacet.“ „Ale tobě je přes dvacet,“ napadlo mě oživit mu vnímání situace. „Přiznávám, že se na tom snažím určitým způsobem vydělat. Je pravda, že tyhle lidi si nemůžou koupit tričko s nějakou kapelou, protože promotéři nemají dost peněz, aby ji sem přivezli. Kromě My Chemical Romance, kteří mezi námi nejsou emo kapelou – sami se za ni neprohlašují. Tak se snažím zprostředkovat aspoň ta trička a sám z toho něco mít. Chodím takřka na každý sraz: prodat trika, zpropagovat koncerty jedné agentury, rozdávám tu letáky,“ zřejmě se v něm probudil osvětář a dobrodinec. „Aspoň tu mám nějaký účel. Co oni? Jaký tu mají účel? Opít se?“

A Pavel Turek na konci článku dodává:



„Možná. Jako na táboře nebo kdykoli, když během adolescence uniknete z dosahu rodičů. Nepopíratelně fascinující je ale to, že ten sraz přesně zrcadlí virtuální komunitu, která je spolu ve styku přes síť – a navíc (přesto) má chuť z toho vydolovat nějaký „fyzický“ zážitek. Na Petřín dorazily emo kids z Rokycan, Českých Budějovic, Kladrub, Toušně, Čelákovic nebo Nymburka s naprosto identickým profilem: emo poslouchám na škole sám (případně jsme tam dva tři), dostávám čochku od hopperů a barbín, u nás ve městě nejde dělat nic, odpoledne koukám na televizi nebo chatuju s kámošema. Vlastně je to impozantní propojení modýlků a samozřejmě taky outsiderů, kteří by za jiných okolností zůstávali izolovaní ve svých regionech. Emo kids se nacházejí přesně v průsečíku dvou extrémně silných faktorů. Exaltovaná patetická hudba bez špetky nadsázky, která rezonuje s vyhraněnou náladou dospívání, se kříží s technologií – Internetem, což je v téhle generaci de facto životní prostředí. Pro marketingový zaměřovač to zatím představuje krásně definovaný cíl, na jehož vytěžení se intenzívně pracuje, dokud se kids neobrátní jinam. A to bude samozřejmě dřív, než se Gerardu Wayovi splní vyzpívaný sen být spasitelem zbitých, zlomených a zatracených.“

⁶³ <http://www.hottopic.com/hottopic/Homepage.jsp>

Z reportáže je nepochybně vidět, že se jedná o módní záležitost s neadekvátními, řekl bych až hysterickými projevy chování členů Emo, které se dají ale přičíst věku samotných členů. Evidentně toto hnutí není masově rozšířeno po školách, jak vyplývá z Turkova pozorování, které popisuje na konci reportáže. Členové Emo se nemají s kým sdílet, mají kvůli členství převážně spíš potíže a hlavním prostředím pro jejich setkávání je výhradně internet. Z jejich odpovědí lze vyvodit, že hlavním tématem je skutečně především móda, hudba a životní styl.

Jako další příklad bych chtěl uvést, o čem se v diskusích samotní členové Emo často baví, což jen potvrzuje jejich primární zaměření především na image a styl. V této diskusi hodnotí ostatní uživatelé (spíš uživatelky) fotku uživatele jménem „EMOEMOEMO“, kterou má u svého webového profilu a on jim za to následně děkuje:⁶⁴




29.03.2010 22:18 EMOEMOEMO

moc děkuju, ste všechny krásny kočky  až na slečnu MoNuSkHaA nevím proč by to měl byt fake a i kdyby byl měla by si to slečna nejdříve ověřit než začne někoho obviňovat. 

28.03.2010 10:37 Blondie.xP

Sluší x)

23.02.2010 18:50 XxX.WoBina.XxX

wáááú hodně pěkné   


31.01.2010 15:19 FaT PrinceSs

woow.. krásné... x))

15.01.2010 18:04 leonka.emo.cute.girl

waaaaaw *QwasSnNey* *DokKonNalEy* ?.? fkt jakO mOc slusinkaa x)) pjuste mas styl x))

16.11.2009 10:58 Xxx Mishel xxX

si krasnejjjjjjjjjjjjj love 

27.10.2009 15:34 duhova_sasha



22.10.2009 14:39 MoNuSkHaA

FaKe  

24.09.2009 11:50 Elis.G



06.09.2009 02:29 55 kittuska_55



⁶⁴ <http://libimseti.cz/EMOEMOEMO?photoId=19262654&uid=#19262654@0>

Členové Emo často diskutují na chatech o vizáži a o tom, jak kdo z nich vypadá. Posílají si odkazy na svoje blogy s tím, že se doslova „předhánějí“, kdo má blog lepší. Mezi členy jsem nevyprovokoval rivalitu, která je ale podle mě potlačena tím, že Emo styl deklamuje nepsané pravidlo „Mějme se všichni rádi“, což zčásti potvrzuje výrok Maxe, uvedený v článku „Emo“ od Pavla Turka výše. To je ale jen póza, protože samotní členové Emo se na chatech i mezi sebou běžně chovali dost vulgárně. Když jsem například poprvé oslovil na chatu příslušníky Emo s prosbou o vyplnění několika otázek k bakalářské práci, okamžitě přestali komunikovat a v odpovědích si mezi sebou posílali otazníky. Potom se jeden z nich vyjádřil asi takto: „*bakAlářSká pRácE nA emO TO muSý býT pOŘáDnÁ pÝčOvYna Ty pýČo*“. Podobných vulgárních odpovědí a naprosté ignorace jsem při rozhovorech na chatech se členy Emo zažil víc. Dá se usuzovat, že sami členové jsou znechuceni negativní reklamou, kterou jim vytváří média, a proto nejsou ochotní komunikovat.

Často se v diskuzích také objeví vulgární zprávy od návštěvníků blogů, kteří Emo styl nenávidí, a kteří popuzeně reagují na evidentně přecitlivělé příspěvky. Zde bych chtěl uvést jeden z příkladů reakce na dotaz uživatele Emo chatu pod jménem „anonym104“:⁶⁵

[anonym104](#) | 2. 04. 2007, 13:24:08 | [příspěvky uživatele](#) | [napsat uživateli](#)

ZAJIMAL BY MNE VAS PROSTY POHLED NA MUJ ZEVNEJSEK... JSEM NEKDY PRECITLIVELY, ŽÍLY SI NEŘEŽU ANI SI JINAK ALE NEUBLIZUJI... A PREJ VYPADAM JAKO EMO... 😏

• [ayEnka](#) | 19. 03. 2010, 21:55:54 | [více příspěvků](#) | [napsat uživateli](#)

ty a emo? 🤔 ty do toho máš daleko 😏

• [D.I.R.TY.G.I.R.L.](#) | 15. 02. 2010, 22:09:56 | [více příspěvků](#) | [napsat uživateli](#)

Hááá Emo pičo 🤔..Vůbec 🤔

[Sgt.Barker](#) | 27. 04. 2007, 14:54:17 | [více příspěvků](#) | [napsat uživateli](#)

FUCK EMO, SI TROSKA, ZOUFALÝ HOVADO, BUZERANT

uživatel eliminován | 27. 04. 2007, 14:47:37 | [více příspěvků](#) | [napsat uživateli](#)

a já vypadám jako DEMO 😏

[RADESSS](#) | 27. 04. 2007, 14:46:37 | [více příspěvků](#) | [napsat uživateli](#)

FUCK OF EMO GAY's --sou to buzííííci 🤔

⁶⁵ <http://diskuze.libimseti.cz/emo-ja-117554?uid=>

Z uvedených reakcí jasně vyplývá, jaké „emoce“ vzbuzuje Emo také u odpůrců tohoto stylu, dalo by se říct, že odpůrců je dost velký počet. Jak jsem již uváděl v teoretické části, sami odpůrci vytvářejí webové stránky⁶⁶ zaměřené proti Emo, kde samotné členy zesměšňují, natáčejí videa,⁶⁷ ve kterých se vysmívají přecitlivělosti spojené s Emo, nahrávají hudbu a ve svých textech přetvářejí texty hudebních skupin Emo a ironizují je.

Dále bych chtěl uvést alespoň dva z příběhů, které jsem již výše zmiňoval, a které jsou v mnoha podobných verzích k nalezení na webových stránkách členů Emo, a které zde záměrně uvádím i s pravopisnými chybami od autora:

1. Příběh

„Je sychravé podzimní odpoledne, ulicemi plynou davy nevšímavých, ustaraných a tak neskutečně monotónních lidských postav. Všechny jsou zabrány do svých vlastních starostí všedního, ničím nezajímavého dne. Nikdo si nevšimne dívky kráčející středem té živé masy. Dívky s nepřítomnýma, uplakanýma očima. Nikdo se na chvíli nevytrhne z každodenního stereotypu. Nikdo se nezeptá, zda nepotřebuje pomoci, zda je vše v pořádku. Dívka bezmyšlenkovitě kráčí ulicemi. Už není schopna přemýšlet, ne, teď už ne. Její mysl zůstala na té křižovatce. Stále před očima vidí jeho krásné modré oči a nádherně tvarované rty, jak se s ní ač nerady, pro dnešek loučí a zároveň slibují další krásné zážitky. Ani jeden však ještě netuší, že je to naposled. Naposled v tomto životě. Naposled v tomto světě. Naposled co se mohou vzájemně podívat do očí a říct si ta dvě magická slůvka. "Miluji tě" řekne mladík a jeho tvář se rozzáří v láskyplném úsměvu. "Však já tebe taky" odpoví skoro rutinně dívka. Kdyby jen tehdy tušila. Auto se pomalu rozjíždí. Dívka odchází směrem k nedalekému domu. Už zavírá domovní dveře. Najednou uslyší strašnou ránu, zvuk rozbitého skla a nepřetržitý zvuk klaksonu. „Tome nééééééé!!!“ Doběhne na křižovatku, kde už se tvoří hlouček všudypřítomných čumilů. „Zavolejte někdo záchranku, prosím rychle! Tome no tak prober se, prosím!“ Už je pozdě, mladík už nevnímá všechno to dění kolem něho. Nevnímá marné snažení záchranářů o jeho život. Nevnímá slzy své milované. Dívka stojí na rohu křižovatky a dívá se za černou dodávkou. Zhroutil se jí život. Chtěla mu toho tolik říct, jak moc s ním byla šťastná, jak milovala jeho velké hnědé oči, krásné rty, jeho bezchybnou povahu. Proč jen se to muselo stát, proč nám?! Miluji tě, Tome! Dívka prošla snad už celé město, už nemůže přemýšlet, nejde to! Najednou se ale znovu ocitla na té křižovatce. Tady. Tady se to stalo. Tady se jí zhroutil celý svět! Ale za okamžik budou zase spolu, pomyslela si... "MILUJI TĚ" vykřikla dívka a vstoupila do silnice...“⁶⁸

⁶⁶ <http://bud-emo.blog.cz/>

⁶⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=E-LPTOpCRVE>

⁶⁸ <http://emogirlsss.blog.cz/0801/laska-a-smrt>

2. Příběh

„Lukáš. Jméno dítěte, které chtělo být jiné. Chtělo být alespoň trochu samo sebou. Podařilo se mu to, alespoň do té doby než potkal Ji. To ona mu zničila jeho štěstí a vlastně i jeho celý život. Začneme od začátku:

Bylo mu 15. V den jeho narozenin nastala u něj veliká změna. Nechtěl být jako ostatní povrchní kluci, se kterými se stýkal každý den. Proto se změnil. Rodičům se to nejdřív nelíbilo, ale pak si zvykli. Ve společnosti to už bylo horší. Každý si myslel, že je gay.. a to jenom proto, že se stal...EMO KID... Tmavě hnědé vlasy spadající přes oči.. namalované oči, které jen málokdy ukazoval..typické tričko a upnuté kalhoty.. odznaky..pásky.. a náramky z šátků.. a dokončil to botami značky Converse..byli červené s modrými tkaničkami. Takhle teď tedy vypadal Lukáš. Nestyděl se za své city. Bez problémů je dával najevo a na nic si nehrál. Ale pak potkal ji. Byl zrovna na nějaké párty u kamaráda a ona stála ve druhé partě. Koukali na sebe celou dobu, ale pak se začali bavit. Vyměnili si icq a už to neřešili. Až druhý den ráno, když zapnul počítač a icq se mu objevila prosba o autorizaci si na ní vzpomněl. Ty hluboké až nazelenalé oči měl pořád před sebou. Napsal ji jestli by neměla zájem se sejít. Odpověď byla kladná.. Hned odpoledne ji viděl na houpačce na místním hřišti. Měla to co včera a jemu to vyhovovalo. Takhle to chodilo každý den. Psali si, když nemohli být spolu, ale snažili se být pohromadě co nejdéle. A tak to šlo dva roky. Oběma bylo 17. Chtěl se s ní zase sejít. Vymluvila se, že nemá čas. Bylo mu to divné, ale víc to neřešil a šel se projít sám. Měl rád samotu.. tedy vlastně jen do té doby, než ji potkal. Na okraji města byl lesík, kam chodil nejraději.. bylo tam ticho a klid. Tentokrát ale zaslechl až podezřele známý smích. Šel podle hlasu a uviděl ji s..Karlem. Jeho nejlepším kámošem. Nedělal si ukvapené závěry, nevěděl co tu dělají a možná to ani nechtěl vědět, ale bylo pozdě. Jakmile zaslechl svoje jméno přikrčil se za strom a poslouchal. Věděl, že to není hezké, ale.. musel. Předem se oběma omlouval. „Mám ho v hrsti.. můžu ho ovládat jak chci.. chová se opravdu jako malé dítě..“ ani nedopověděla a oba se rozesmáli. Lukáš se prudce otočil a vyběhl pryč z lesa. Věděl kam půjde. Na okno do jednoho opuštěného domu. Bylo tam krásně.. Zapálil si.. a to už dlouho neudělal. Zklamali ho.. oba. Ale proč?? Co jim udělal tak strašného, že se mu odvděčují takovýmto způsobem?? Nevěděl..a ani o tom nechtěl přemýšlet. Zahleděl se do dáli a potom pod sebe. Neuvědomoval si co dělá a stoupl si na rám. Chystal se skočit, ale na poslední chvíli se zarazil.. Vzpomněl si na cigaretu ve své ruce a tak ji típl. Až potom mohl v klidu skočit. Rozloučil se se všemi, které měl tak rád. Se všemi, kteří ho celou dobu podváděli..Odrasil se a skočil. Přímo před auto, které už nestačilo zabrzdit. Byl na místě mrtvý. Zemřel tak mladý, vždyť mu bylo teprve 17. a to kvůli dvěma lidem, na které se vždy spoléhal...Krásný kluk, do kterého by jsme se všechny a možná i všichni zamilovali už tady není vinou těch dvou.. a já je za to do smrti nenávidím...Proč to muselo dopadnout takhle?? Ptám se na tuto otázku každý den minimálně desetkrát, ale odpovědi se mi nedostane..škoda.. už ani nedoufám.. vše je totiž ztraceno..tak neurávejte EMO KIDS.. vždyť jsou to také jenom lidi a ve většině případů mnohem lepší než kdokoliv jiný..“⁶⁹

⁶⁹ <http://kikushqa-muck.blogger.cz/smutne-pribehy/emo-kid>

Příběhy na internetových stránkách členů Emo jsou v mnoha případech zaměřené na stejná témata (nešťastná láska, smrt, zrada, atd.), jsou plné patosu a mnohdy jsou naprosto abstraktní. Dalším atributem jsou obrázky, které se vyskytují na internetových stránkách o Emo. Tyto obrázky jsou taky podobně abstraktní a naivní tak jako příběhy Emo. Často zobrazují smutné výjevy (oběšení milenci, kteří se drží za ruce) a výjimkou nejsou ani výjevy sebepoškozování. Převládá černá, bílá a růžová barva, styl kresby v mnoha případech připomíná komiksy. Stačí do internetového vyhledávače Google zadat výraz „emo obrázky“ a okamžitě jste přesměrováni na velké množství různých fotek a obrázků s tematikou Emo.

Nejoblíbenějším tématem je na webových stránkách o Emo ale móda, která Emo styl skrze image spoluurčuje, a ta je také předmětem většiny diskuzí. Na mnoha webových stránkách členů jsem našel odkazy na obchody,⁷⁰ kde pro Emo „*seženete naprosto supr zboží*“.⁷¹ Čeho jsem si všiml bylo, že některé internetové stránky jsou zaměřeny především na prodej módních doplňků a oblečení pro „Emaře“.⁷² Vzhledem k četnosti výskytu takových odkazů jsem si uvědomil, jaký byznys musí být pro obchodníky tato cílová skupina (samozřejmě nejen ona, toto se týká komplexně většiny dospívající mládeže), zvláště pro naivitu se kterou se v této oblasti členové pohybují. To dokládá i reportáž Pavla Turka o Emo pro časopis Reflex uvedená výše. Dá se tedy předpokládat, že stránky s tematikou Emo často zřizují také obchodníci za účelem zisku. K Emu neodmyslitelně móda patří a např. jenom nejlevnější boty značky *Converse*, bez kterých se pořádný „Emař“ neobejde, se v internetovém obchodě „Conversecz“ pohybují v cenové relaci 1.600,- Kč a výš.⁷³

3.1 Vyhodnocení analýzy okruhů zájmů členů Emo

Při analýze okruhů zájmu členů Emo jsem dospěl k těmto závěrům:

- Členové subkultury jsou převážně ve věku 13-17 let, jak jsem zjistil procházením různých webových blogů Emo členů.
- Jejich oblíbeným prostředím je internet, kde spolu komunikují skrze blogy a chaty, protože jak jsem již výše uváděl, internet je víceméně prakticky jediná možnost jak spolu komunikovat.
- Jejich chování připomíná zčásti chování sektářské, nechtějí moc komunikovat s okolím, což může být následkem negativní reklamy proti Emo. Mají své vlastní výrazové prostředky (zmiňovaný argot). Nemají sice hierarchii, ale pro Emo jsou mnohdy schopní udělat cokoli (dokládá to případ dvou dívek z článku Pavla Turka) u členů převládají pocity a iracionalita nad racionalitou, podobně jako u členů sekt.

⁷⁰ <http://emo-soul.blog.cz/0705/obchody-s-emo-handrami>

⁷¹ <http://emousek96.blog.cz/rubrika/emo-obleceni>

⁷² <http://www.emoshop.cz/>

⁷³ <http://www.conversecz.com/buty.php?kat=3>

- Nenarazil jsem na znaky skutečného přátelství mezi členy, vše je velmi povrchní, v příbězích a citátech je sice často přátelství zmiňováno, ale abstraktně a naivně, vše je podmalováno patosem, hysterií a sebelitostí (viz dva výše uvedené příběhy a mnoho dalších na internetových stránkách zaměřených na Emo).
- Nenašel jsem nic, co by svědčilo o „hloubce“ a vážnějších tématech mezi členy, diskuze a rozhovory se týkají především módy (jak kdo vypadá), lásky, hudby, tedy témat, které často všeobecně mládež zajímají. V tomto úsudku se opírám o komplexní studium této tematiky, všechny výrazové prostředky, které Emo užívají jsou plytké (hudba, texty, citáty, básničky, diskuse, obrázky, videa, image, chování).
- Nevšiml jsem si, že by se sami členové Emo zabývali v diskuzích tématy jako jsou sebepoškozování, sebevražda a násilí. Tyto témata se nacházejí spíše v příbězích a na obrázcích uveřejněných na internetových stránkách členů. Jestliže se jimi zabývají, vyjadřují se k nim většinou negativně, jak je uvedeno v předchozích citátech a rozhovorech.
- Členové se ke svému rodinnému prostředí nevyjadřují ani kladně ani záporně, mají spíše problémy kvůli „přesvědčení“ ve školním prostředí, kde se jim okolí často vysmívá (členy to potom jen utvrzuje v přesvědčení, že svět je nespravedlivý a krutý), jak uvádí např. Max v rozhovoru s Pavlem Turkem.
- Proklamovaná bezpohlavnost, homosexualita a bisexualita je podle mě jak jsem již výše uváděl pouze účelová, protože dívky většinou na diskuzích hodnotí chlapce, píšou jim jak jsou krásní, jak je milují atd. (Otázkou je, jestliže tito mladí lidé prodělají homosexuální zkušenost, nakolik jim to ovlivní jejich budoucí život. Toto téma by určitě stálo za výzkum, jak jsou takoví lidé schopni v budoucnu fungovat jako manželé, manželky a rodiče). Nepochybně velký vliv mají v této oblasti hudební skupiny, které svým androgynním vzezřením (např. Tokio Hotel) členy Emo inspirují, dále také fotky, obrázky a videa⁷⁴, kde je homosexualita vystavována na odív (nejčastěji zobrazení dvou líbajících se chlapců).
- V masmédiích je Emo prezentováno jako nebezpečné hnutí, jehož členové páchají sebevraždy, mají sklon k sebepoškozování a jsou homosexuálně a bisexuálně zaměřeni. Masmédia s oblibou varují rodiče před tímto hnutím, kteří následně bez podrobnějších a hlavně pravdivějších informací svým dětem Emo zakazují. Zde je možné jako příklad uvést reportáž televize Prima odvysílanou 26.1.2008, která zkresluje informace a pracuje s nimi pouze za účelem zvýšení sledovanosti a senzacechtivosti.⁷⁵

⁷⁴ <http://emo-soul.blog.cz/rubrika/emo-videa>

⁷⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=FrrgG8zhyn4>

Závěrem praktické části bakalářské práce bych chtěl uvést, že já osobně nespátřuji po studiu materiálů o hnutí Emo toto hnutí jako nebezpečné. V případě členů Emo souvisí jejich členství podle mě především s dospíváním, pocitem sounáležitosti a módním trendem, kterému je věnována přílišná a často zbytečná pozornost. Hnutí nevykazuje známky agrese vně ani uvnitř. Je to trend, který řekl bych brzy „vyšumí“, protože nestojí na žádných základech, které by mu mohly zaručovat životnost. Vše je plytké a povrchní, pateticky prosycené pořádnou dávkou rádobý „romantismu“ a „vyvržení“.

Ve srovnání s opravdu nebezpečnými subkulturami (např. skinheads) vyznívají Emo jako „beránci“. Jejich postoj ke světu a okolí není nenávistný, ale spíš bolestínský a sebelítostný. Sebevraždy a sebepoškozování jsou pouze pomyslnou špičkou ledovce, tedy několika jedinců, kteří se vyskytnou v každé subkultuře a u hnutí Emo skutečně nelze s pravdivostí tvrdit, že má tyto jedince na svědomí. V tomto případě by bylo lepší spíš nahlédnout do jejich rodinného, školního a sociálního prostředí.

I přes občasné hysterické a patetické jednání členů Emo bych je neodsuzoval, protože dospívání sebou přináší výrazné změny a hledání vlastní identity je často provázeno „divokou bouří“. Nebezpečí bych spatřoval pouze v prostředí ve kterém se většinou členové Emo (a nejen oni) pohybují, tzn. internet. Skrze internet je možné navyšování tolerance k negativním jevům, internet potom následně může sloužit ne jako „dobrý sluha“, ale „špatný pán“.

x x x

Ve srovnání s nebezpečnými sektami a rizikovými subkulturami, které vyžadují mnohem více pozornosti, je potřeba se v oblasti prevence v případě hnutí Emo soustředit na prevenci v oblasti rodiny a školy, jejichž vliv je oslaben. Zde může také sehrát podstatnou úlohu obor sociální pedagogika, jak jsem již zmiňoval v teoretické části práce, kde jsem se zabýval sektami a prevencí.

Závěr

V současné době se hodně diskutuje o patologických jevech rozšířených ve společnosti. Oslabená pozice rodiny, škol a autorit, o které se dnes všeobecně mluví, může v některých případech vést mladé lidi k hledání vzorů, pravd a identit na místech, které pro ně mohou být riziková. Na mládež je soustředěn silný nátlak z různých stran, kterému nemusí být vždy schopná odolat. Mladí lidé hledající z důvodů sounáležitosti, pochopení, soucítění a nalezení sebe sama zázemí v rozmanitých seskupeních, mohou při svém věku a nedostatku dobrých vzorů a autorit inklinovat k nekvalitním postojům a nabídkám, a nemusí také být pokaždé správně schopni rozlišit to, co se jim nabízí.

Říká se, že co člověk zaseje, to taky sklídí. Dvěma světovým válkám předcházely silné sociální krize společnosti. Fanatismus, terorismus, rasismus, xenofobie a podobné negativní jevy mají společného jmenovatele a tím je nenávisť. Toto všechno jsou asociální projevy chování, které je potřeba pokusit se včas správným způsobem eliminovat, než by se mohly rozrůst a znovu možná v naší společnosti zapříčinit rozkol.

V této souvislosti bych zde chtěl citovat úryvek autora Antoine de Saint Exupéryho z knihy „Malý princ“: *„Opravdu, na planetě malého prince byla – jako na všech planetách – dobrá tráva a plevel. Lépe řečeno, z dobrých semen dobrá tráva a ze špatných semen býlí. Ale semena jsou neviditelná. Spí hluboko v zemi, až některé napadne se probudit. To se pak protáhne a vzhůru ke slunci bojácně raší nejprve rozkošný a neškodný malý výhonek. Pokud to je ředkvička nebo růže, můžeme je nechat ať rostou. Pokud to je plevel, musíme ho vytrhnout hned, jak ho rozeznáme. No, a na planetě malého prince byla strašlivá semena... semena baobabů. Půda planety byla jimi zamořena. A pokud se pustíme do baobabu příliš pozdě, už se ho nikdy nezbavíme. Zaroste celou planetu! Provrtá ji svými kořeny. A když je planeta příliš malá a baobabů je příliš mnoho, roztrhnou ji.“*

Bakalářská práce ukázala, že je možné různými způsoby získávat vliv na člověka, který může být následně účelově zneužíván. Členství v různých rizikových seskupeních jej může následně psychicky a v některých případech i fyzicky poškodit. Újma se může vztahovat i na jeho blízké okolí, protože málokdo žije úplně osamocen. Snažil jsem se proto v této práci také poukázat na možnosti předcházení negativním vlivům, které jsou se sektami a rizikovými subkulturami spojeny, a také na konkrétní způsoby, jakým se mohou jednotliví činitelé na prevenci podílet.

V případě subkultury Emo se domnívám, že je možné tuto subkulturu považovat jako neškodnou, i přesto, že je médií označována jako riziková. Řekl bych, že Emo je pouze opravdu jakási „přestupní stanice“ v dospívání, která zase až tolik negativních znaků nevykazuje, protože jak je z analýzy mnoha zájmů členů Emo vidět, Emo je především o módě a ne o trvalém a pevném životním postoji a názoru. Tomu odpovídá i průměrný věk členů.

Není možné prokázat přímou souvislost mezi sebepoškozováním, sebevraždami a negativním působením s hnutím Emo. Při studiu tématu jsem se s takovým jednoznačným tvrzením nesetkal ani v odborných publikacích a knihách, které jsem v souvislosti s tematikou četl (na rozdíl od problematiky nebezpečných sekt, hnutí a subkultur, které vykazují jasné negativní znaky a důsledky vně i uvnitř, a kterým je odbornou veřejností věnována mnohem větší pozornost). Tím ale nechci říct, že není potřeba se hnutím Emo dále zabývat nebo jej podceňovat. V této souvislosti je možné pokládat si řadu dalších otázek. Zajímavostí by např. byl výzkum mezi více členy Emo s popisem životního příběhu každého z nich, který by mohl opět víc napovědět, proč je pro ně tato subkultura přitažlivá a částečně také možná určit, jaký typ jedinců je v této komunitě většinovým podílem zastoupen. Na základě analýzy předmětu zájmů členů subkultury Emo je možné ale dojít pouze k obecnějším závěrům a tvrzením.

Bakalářská práce byla pro mě přínosem, protože jsem se o danou tematiku vždy velmi zajímal, ale nikdy jsem ji takto podrobně nestudoval a studium mě tedy obohatilo o nové poznatky. Bakalářská práce by mohla možná být také alespoň malým přínosem pro rodiče, pedagogy nebo vychovatele, kteří se s výše uvedenými pojmy setkali, ale o daném tématu jsou informováni pouze zběžně a mají zájem dozvědět se případně další informace vyplývající z bakalářské práce.

Tato bakalářská práce je pouze stručným náhledem do dané problematiky a její výsledky není možné srovnávat s výsledky odborníků, kteří se danou tematikou často celoživotně zabývají. Přesto může být, doufám, v této oblasti alespoň trochu užitečná.

Resumé

Bakalářská práce v úvodu definuje otázky a cíle, kterými je snaha o přiblížení problematiky sekt a sektářství. Tedy jak lze vlastně sekty a sektářství charakterizovat, v čem se sekty odlišují od „klasických“ náboženských seskupení a organizací, proč lidé vstupují do sekt, jak získávají sekty vliv a na koho se především zaměřují. Dále jak se bránit vlivům sekt a možnosti prevence v dané oblasti. Práce se nezaměřuje na výčet sekt v ČR a jejich popis, ale na subkulturu mládeže „Emo“, která je společností díky masovým médiím všeobecně vnímána jako riziková, a která zčásti vykazuje znaky shodné se znaky sekt.

V první části bakalářské práce jsou vymezeny základní pojmy jako náboženství, kult, církev, jejich definice a význam náboženství pro společnost a jedince. Dále jsou v práci charakterizovány sekty a jejich rysy. Práce objasňuje důvody proč lidé vstupují do sekt a co jim členství v sektách přináší. Jmenuje způsoby, kterými sekty získávají vliv na člověka a poukazuje na rizika spojená s příslušností k sektám. Práce se věnuje tématu prevence v oblasti sekt a jmenuje činitele, kteří se na prevenci mohou podílet. V souvislosti s činiteli jsou poukázány možnosti, kterými je možné se na prevenci podílet a jakým způsobem může obor sociální pedagogika v problematice pomoci. Na konci první části práce jsou charakterizovány subkultury a jejich funkce ve společnosti.

Druhá část práce je zaměřena na subkulturu Emo, charakteristiku této subkultury a prvky, které ji vymezují. Poukazuje na negativní jevy, jako prezentace násilí, sebepoškozování a sebevraždy, které společnost v souvislosti s hnutím Emo vnímá, a na jejich možné důsledky.

Třetí, praktická část práce analyzuje některé okruhy zájmů členů Emo, zároveň rozhovory s členy, diskusi mezi samotnými členy, reakce jejich okolí, společnosti, a také odpůrců Emo. Dále se praktická část zabývá analýzou příběhů, webových stránek a blogů, obrázků, videí, hudby, módy a životního stylu členů Emo. Ve vyhodnocení analýzy na konci praktické části bakalářské práce je poukázáno na „plytký obsah“ okruhu zájmů členů, spočívající v oblasti, která se převážně točí kolem módy a stylovosti.

V závěru bakalářské práce jsou obsaženy závěry vyplývající ze studia tématu sekt a subkultury Emo a míry jejich rizikovosti.

Anotace a klíčová slova

Anotace

Rizika sekt a sektářství. Bakalářská práce popisuje základní pojmy této problematiky, základní rysy sekt a subkultur, poukazuje na možná rizika s nimi spojené a na možnost pomoci v oblasti prevence. Zaměřuje se na subkulturu Emo a zkoumá negativní projevy, které společnost v souvislosti s tímto jevem vnímá.

Klíčová slova

Náboženství, sekta, subkultura, rizika, prevence, Emo

Annotation

Risk of sects and secretarianism. The session describes the basic concepts of this issue, the essential features of sects and subcultures, points to the potential risks associated with them and the opportunity to help in prevention. It focuses on the subculture emo and negative effects of the company in connection with this perceived phenomenon.

Keywords

Religion, sect, subculture, risks, prevention, Emo

Seznam použité literatury

Monografické publikace

1. **ANZENBACHER, A.** *Úvod do filosofie*. Praha: Portál, 2004. 392 s. ISBN 80-7178-804-X.
2. **ČERMÁK, I.** *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. 203 s. ISBN 80-9026141-8.
3. **DURKHEIM, E.** *Elementární formy náboženského života*, Praha: Oikoymenh, 2002. 491 s. ISBN 80-7298-056-4.
4. **ENROTH, R.** *Za novými světy*. 2.vyd. Praha: Návrat domů, 1995. 179 s. ISBN 80-85495-29-5.
5. **GEERTZ, C.** *Náboženství jako kulturní systém*. Praha: Portál, 2000. 565 s. ISBN 80-85-85-089-3.
6. **HASSAN, S.** *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*, Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1994. 286 s. ISBN 80-85880-03-2.
7. **HELLER, J. MRÁZEK, M.** *Nástin religionistiky*. Praha: Kalich, 2004. 349 s. ISBN 80-70-17-721-7.
8. **JANDOUREK, J.** *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
9. **KOUTEK, J.; KOCOURKOVÁ, J.** *Sebevražedné chování*. Praha: Portál, 2003. 128 s. ISBN 80-7178-732-9.
10. **OTTO, R.** *Posvátno*. Praha: Vyšehrad, 1998. 157 s. ISBN 80-7021-260-8.
11. **SOKOL, J.** *Člověk a náboženství*, 1.vyd. Praha: Portál, 2004. 246 s. ISBN 80-7178-886-4.
12. **ŠTAMPACH, O.I.** *Náboženství v dialogu*. Praha: Portál, 1998. 205 s. ISBN 80-7178-168-1.
13. **ŠTAMPACH, O.I.** *Malý přehled náboženství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 81 s. ISBN 80-04-26123-X.
14. **VURM, B.** *Tajné dějiny Evropy 3*. Praha: Eminent, 2000. 270 s. ISBN 80-7281-046-4.

Diplomové práce

15. **KRŇÁVKOVÁ, P.** *Nový fenomén mládeže – Emo styl*. Diplomová práce. Brno: MU, 2009

Články seriálových publikací včetně seriálových publikací dostupných na internetu

16. **BURYÁNEK, J.** *Interkulturní vzdělávání II : projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísní, 2005. [online]. 2009, [cit. 2009-09-02]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/09_subkultury.htm>.
17. **GRUBER, J.** *Význam subkultur*. Éthum, 1997, 15. [online]. 2009, [cit. 2009-08-12]. Dostupné z: <<http://www.gruber.webz.cz/publikace/vyznam-subkultur-ethum-15-97.pdf>>.
18. **CHMELÍK, J.** *Sekty*. Kriminalistika, 2003, 02. [online]. 2009, [cit. 2009-10-04]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2003/03_02/chmelik.html>.
19. **OPATRŇY, A.** *Sekty a destruktivní kultury u nás*. Teologické texty, 2002, 01. [online]. 2009, [cit. 2009-10-02]. Dostupné z: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2002-1/Sekty-a-destruktivni-kulty-u-nas.html>>.
20. **SMOLÍK, J.** *Extremismus subkultur mládeže*. Rexter, 2006, 1. [online]. 2009, [cit. 2009-08-22]. Dostupné z: <<http://www.barrister.cz/strat/rexter/page.php?id=46>>.
21. **ŠUSTR, J.** *Emo styl jako subkultura?* Rodina a škola, 2009, 5. ISSN 0035-7766.
22. **TUREK, P.** *Emo*. Reflex, 2007, 11. [online]. 2009, [cit. 2009-07-05]. Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-tema-reflexu/28275/emo.html>>.
23. **VOJTÍŠEK, Z.** *Co se slovem „sekta“?* [online]. 2009, [cit. 2009-08-20]. Dostupné z: <<http://www.sekty.cz/www/stranky/studie/1.pdf>>.
24. **VOJTÍŠEK, Z.** *Netradiční náboženství u nás*. [online]. 2009, [cit. 2009-08-22]. Dostupné z: <http://www.sekty.cz/texty/netradicni_nabozenstvi/>.
25. **WACLAVEK, J.** [online]. 2009, [cit. 2009-07-15]. Dostupné z: <<http://www.propastory.cz/Poradenstvi-v-oblasti-sekt/pojem-sekta-v-kontextu-sociologie-nabozenstvi.html>>.

Internetové zdroje

26. <http://www.applepie.blog.cz/rubrika/emo> [2010-02-15]
27. <http://www.blackangel.bloggerka.cz/Jak-byt-emo/Jak-byt-emo> [2010-01-19]
28. <http://www.blackpink.xf.cz/> [2010-03-20]
29. <http://www.bud-emo.blog.cz/> [2010-01-19]
30. <http://www.conversecz.com/buty.php?kat=3> [2010-04-02]
31. <http://www.cpons.webpark.cz/prevence.htm> [2009-07-28]
32. <http://www.cpons.webpark.cz/priciny.htm> [2009-07-18]
33. <http://www.cpons.webpark.cz/uvod.htm#Lakave> [2009-07-15]
34. <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Argot> [2010-02-05]
35. <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Emotikon> [2010-02-07]
36. <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD> [2009-07-29]
37. <http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Náboženství> [2009-09-27]
38. <http://www.diskuze.libimseti.cz/emo-ja-117554?uid=> [2010-02-06]
39. <http://www.emobat.blog.cz/0709/pictures> [2010-03-01]
40. <http://www.emogirlsss.blog.cz/0801/laska-a-smrt> [2010-01-09]
41. <http://www.emoshop.cz/> [2010-03-14]
42. <http://www.emo-soul.blog.cz/rubrika/emo-vidia> [2010-03-15]
43. <http://www.emo-style.cz/style/> [2010-01-18]
44. <http://www.emousek96.blog.cz/rubrika/emo-obleceni> [2010-03-04]
45. <http://www.hottopic.com/hottopic/Homepage.jsp> [2010-03-28]
46. <http://www.julietta-loves.blog.cz/0709/znaky-emo> [2010-01-06]
47. <http://www.kikushqa-muck.blogger.cz/smutne-pribehy/emo-kid> [2010-02-24]
48. <http://www.libimseti.cz/EMOEMOEMO?photoId=19262654&uid=> - 19262654@0 [2010-02-20]
49. <http://www.loveemo.blog.cz/0704/collorfulll-peknyyyy> [2010-03-01]

50. <http://www.msmt.cz/socialni-programy> [2010-01-05]
51. <http://www.new-emo.blog.cz/> [2010-02-11]
52. <http://www.sarinka-emo.estranky.cz/clanky/emo-pravidla-/gdazgd> [2010-01-29]
53. <http://www.sewaka.blog.cz/0709/emiko-lebicky-husty-jako-gulas-od-nedele> [2010-03-17]
54. <http://www.emo-soul.blog.cz/0705/obchody-s-emo-handrami> [2010-03-19]
55. <http://www.tercin-nej-blogisek.blog.cz/0908/emo> [2010-01-19]
56. <http://www.youtube.com/watch?v=E-LPTOpRVE> [2010-03-02]
57. <http://www.youtube.com/watch?v=FrrgG8zhyn4> [2010-01-11]
58. <http://www.youtube.com/watch?v=vudtGeqj9AQ> [2010-03-06]